

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛ. Ζ'.

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1873.

ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

*Ἐκ Βενετίας εἰς τὴν ἐν Φεβρουαρίᾳ
σύνοδον κατὰ τὸ ἔτος 1437.*

Τὴν περιγραφὴν ταύτην ἐρανίζομεθα ἔκ τινος χρονογράφου συνοδευόμενος τὸν μνησθέντα αὐτοκράτορα μέχρι Φεβρουαρίου.

Τῆ 28 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους (1437) ἀπέπλευσε τῆς Βενετίας ὁ Αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς συνοδείας αὐτῶν ἀπερχόμενοι εἰς Φεβρουαρίαν ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῆ ἡ Σύνοδος. Φθάσαντες εἰς τὸ ἄστυ καλούμενον Φραγκολί, ὅπου προσωρμίζοντο πάντα τὰ ἐκ Βενετίας εἰς Φεβρουαρίαν μεταβαίνοντα πλοῖα, ἔμεινεν ἡ φέρουσα τὸν αὐτοκράτορα τριήρης, καὶ ἅμα ἤλθον ἑφιπποὶ ὥσει πεντήκοντα ἄρχοντες καὶ προσεκύνησαν τὸν αὐτοκράτορα. Σὺν τούτοις ἦτο καὶ ὁ λεγάτος τοῦ Πάπα ἵνα ἴδῃ τὴν βουλὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὄρισαντος ὅπως τὴν ἔλευσαμένην τὸ πρῶτ' ἡφίστατο ἵππους ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ πορευθῆ διὰ ξηρᾶς εἰς Φεβρουαρίαν, ἔνθα ἦν καὶ ὁ Πάπας. Τὴν δὲ πρῶτ' ἡφίστατο ὁ αὐτοκράτωρ ὅπως τὰ πλοῖα ἀπέλθωσι διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς Φεβρουαρίαν, κάκεινος δὲ μετέβη διὰ ξηρᾶς φθάσας ἐκεῖ περὶ τὴν ἕκτ' ἡμέραν τῆς ἡμέρας ὥραν. Εἰσῆλθε δὲ εἰς τὴν πό-

λιν ἑφιππος μετὰ τιμῆς καὶ παρρησίας μεγίστης, συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν μεγιστάνων καὶ ἱερέων ἐν αἷς καὶ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Πρωτοσυγγέλλου Γρηγορίου· παρηκολούθουν δὲ καὶ οἱ προαπαντήσαντες αὐτὸν ἄρχοντες, μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι τοῦ Πάπα, καθὼς καὶ ὁ ἀθέντης τῆς χώρας ὁ καὶ Μαρκήσιος τῆς Φεβρουαρίας, καὶ ἕτεροι ὥσει διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, μετὰ σαλπίγγων καὶ παντὸς εἶδους μουσικῶν ὀργάνων.

Ἡ δὲ πόλις ἄπασα τῆς Φεβρουαρίας συνέδραμεν ἵνα ἴδῃ τὴν εἰσέλευσιν αὐτοῦ μετὰ τιμῆς καὶ εὐλαβείας. Καὶ ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ἐκαθίζετο ἐπ' ἵππου ὠραιότατου μέλανος καὶ εὐτρεπισμένου μετὰ ἐρυθροῦ καὶ χρυσοῦ φάντου ἑφιππίου. Ἄρχοντες δὲ καὶ τινες ἀξιωματικοὶ συνυπήγοντο μετ' αὐτοῦ, κρατοῦντες οὐρανίσκων λευκοειδῆ καὶ κυανόχρου, δι' οὗ ἐκάλυπτον τὸν αὐτοκράτορα. Ἴππος δὲ τις ἄνευ ἀναβάτου, λευκὸς ὠραιότατος καὶ εὐτρεπισμένος μετὰ πολλῶν χρυσῶν κοσμημάτων, καὶ χρυσῶν ἐπὶ τοῦ ἑφιππίου αὐτοῦ ἀετῶν, ἐπροπορεύετο τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ δὲ Πάπας μετὰ πάντος τοῦ κλήρου αὐτοῦ καρδινάλιων, δηλαδὴ, μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων, ἱερέων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολλῶν λαϊκῶν ἀρχόντων, περιέμενον τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῇ πατικῇ μεγάρῳ. Φθάσαντες δὲ οἱ τῆς συνοδείας τοῦ αὐτοκράτορος ἔμπροσθεν

τοῦ τοῦ Πάπα μεγάρου, πλείστοι τούτων ἀπέφευξαν, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ αυτοκράτορος, καὶ οὕτως εἰσῆλθον διὰ τῆς μεγάλης πύλης ἐντὸς τοῦ μεγάρου ἐνθα ἦν ὁ Πάπας· τὸν δὲ αυτοκράτορα ὠδήγησαν ἔφιππον δι' ἐτέρας πύλης. Γνοὺς δὲ ὁ Πάπας ὅτι ἐγγύς ἐστί τῆς πύλης ὁ αυτοκράτορ, ἀνέστη καὶ προσέβη πρὸς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Ἐλθόντος δὲ τοῦ αυτοκράτορος καὶ θέλοντος ἵνα γονατίσῃ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ Πάπας, ἀλλ' ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ δοὺς αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἦν ἠσπάσατο ὁ αυτοκράτορ, ἐκάθισεν αὐτὸν ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ· οἱ δὲ Καρδινάλιοι παρὰ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐποίησαν τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν. Μείναντες οἱ δύο, ὅ τε Πάπας, δηλαδή, καὶ ὁ αυτοκράτορ ὠμίλησαν ἐπὶ τινὰ ὥραν μυστικῶς, εἶτα ἀπεχωρίσθησαν καὶ ὁ μὲν Πάπας ἔμεινε εἰς τὰ ἴδια, τὸν δὲ αυτοκράτορα ἔφερον ἔφιππον οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες καὶ ἀξιωματικοὶ μετὰ σαλπύγγων καὶ ἀλλαγμῶν εἰς ἕτερον μέγαρον πάνυ καλῶς κεκοσμημένον, ὅπου κατὰ τάξιν βασιλικὴν ἀνεπαύσατο μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπηρετῶν αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα δὲ προστίθημι αὐτολεξί καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ χρονολογίου περιγραφομένην εἰσέλευσιν τοῦ Πατριάρχου Ἰωσήφ εἰς Φεῤῥαρίαν.

«Πλησιάζαντος τοίνυν τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ ἄστυ Φραγκολί, ἐστὶ αὐτοῦ μικρὰν ἀπέχοντος, ἰδοὺ πρὸς ὑπαντήσιν αὐτοῦ ἦλθε μία ναὺς κατὰχρυσος, συνηρημένη ἐν τῷ ποταμῷ παρὰ τῆς σκάφης αὐτῆς καὶ ἐξήτει τὸν Πατριάρχην »εἰπελθεῖν εἰς αὐτήν· ἦν γὰρ διώροφος »καὶ τριώροφος, ὡς ἡ παλαιὰ ἐκείνη τοῦ »Νῶε κιβωτός· ἀλλ' ἐκείνη ἀσφάλτω ἦν »περικοσμημένη τὰ ἔσωθεν καὶ τὰ ἔξωθεν· αὕτη δὲ, ὅσον μὲν ἦν ἐν τῷ ὕδατι, πίσση ὑπῆρχε κεχρισμένη, ὅσον »δὲ τὸ φαινόμενον, ἐν χρώματι διαφόροις ἦν κεκαλλωπισμένη· καὶ τὰ μὲν »ἀνωτέρω τοῦ ποταμοῦ ζωγραφισμένα »ὑπῆρχον, μικρὸν δὲ ἀνωτέρω παραθυρῆδες τετορευμέναι, ὡς ἂν τις εἰκάσαι »μετὰ κινῶν λεπτῶν εἶναι αὐτάς, καὶ »μετὰ μαρμάρων κοκκίνων· καὶ ἀνωθεν »αὐτῶν πρόσκηψις ὠραιότατη ὑπεράνω

»δὲ πάσης τῆς νηὸς κύκλωθεν πολεμικά, »καὶ ἐν μέσῳ μαγειρεῖον διὰ τὸ ἀνωθεν »τὸν καπνὸν εἶναι· καὶ σκάλα μία ἐν τῇ »πρύμνῃ, καὶ μία ἐν τῇ πρῶρᾳ, τοῦ ἀνέρ- »χεσθαι καὶ κατέρχεσθαι τοὺς ὑπηρετάς »αὐτῆς· ἔσωθεν δὲ παλάτιον ἄλλο, ὡς »ἂν τις εἴποι ναὸν περικαλλῆ, καὶ κοι- »τῶνες διάφοροι περικεκαλυμμένοι βήλοισ »χρυσοῖς· κύκλωθεν δὲ ἀναβάθραι καὶ »προβαθυμίδες καὶ καταπατάσματα, καὶ »θρόνοι κατεστρωμένοι τάπησι μακροῖς· »καὶ κύκλωθεν θεωρία λαμπροτάτη καὶ »ἀξιώπαινος· κάτωθεν δὲ τοῦ παλατίου »ὡς κατώγειον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀποθήκαι »ὑπῆρχον πολλαί, αἱ μὲν οἴνου, αἱ δὲ »πυρρῶν ἄλλων· τί δὲ ἡ καλὴ θέσις τοῦ »ὄροφου αὐτοῦ, καὶ ἡ θαυμαστὴ ἀνάπαυ- »σις τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῷ; Ἐκαλεῖτο »δὲ Ὀρομτροῖκιον.»

«Τοῦτο ἐλθὼν καὶ τὸν Πατριάρχην νεύρημῆσαν, παρακληθεὶς ἐκεῖνος εἰσῆλ- »θην εἰς αὐτὸ μετὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ »τοῦ κλήρου παντός, καὶ ἦν ἰδεῖν ἡμᾶς »πλέοντας τὸν ποταμὸν ὡς ἐν παλατίῳ »ἄλλῳ καὶ σεκρέτῳ, μηδ' ὅλως εἰκάζον- »τας εἶναι ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἐν τῇ ζηρᾷ »πλευσάντες οὖν διὰ τοῦ ποταμοῦ, ἦλ- »θον καὶ ἡμεῖς εἰς Φεῤῥαρίαν προπέμ- »ψαντες ἀπὸ Βενετίας πρὸς τὸν Πάπαν »πρέσβεις, τὸν Ἡρακλείας Κύριον Ἀν- »στώνιον, καὶ τὸν Μονεμβασίας Κύριον »Δοσίθεον· εἰς τὸν λιμένα οὖν τῆς Φεῤῥ- »αρίας καταστήσαντες ἐν ὥρᾳ τετάρτῃ »τῆς ἡμέρας, τῇ ἐβδόμῃ τοῦ Μαρτίου »μηνός, ἐμνήσασμεν τῷ μακαριωτάτῳ »πάπᾳ, πῶς ἄρα γενήσεται ἡ τοῦ πα- »τριάρχου συνέλευσις, καὶ πῶς δέξεται ὁ »πάπας αὐτόν· τούτων οὖν ἐξεταζομέ- »νων, ἐμείναμεν ἐν τῷ χρυσοῦ πλοίῳ ἐ- »κείνῳ τὴν νύκτα ἐκείνην.»

«Τῷ πρῶτῳ δὲ ὥρᾳ πρώτῃ τῆς ἡμέρας »ἦλθον καρδινάλιοι τέσσαρες, καὶ ἐπί- »σκοποι ὡσεὶ εἴκοσι πέντε, καὶ ὁ μαρκέ- »σιος τῆς χώρας ὁ αὐθέντης, καὶ σὺν »αὐτῷ πλῆθος ἀρχόντων πολὺ, καὶ »ἵπποι καὶ ἡμίονοι, οἷς ἐποχηθέντες εἰ- »σῆλθον εἰς τὴν Φεῤῥαρίαν· ἦν δὲ ὁ »Πατριάρχης ἔφιππος καὶ ὄγχετο ἐν μέσῳ »δύο καρδινάλιων μετὰ τιμῆς μεγάλης »καὶ πρὸς τὸ παλάτιον τοῦ πάπα εὐθὺς »ἀνήλθον καὶ τὸν πάπα ὁ πατριάρχης

»ἠσπάσατο ἰστάμενον ἐν τῇ παρειᾷ· »ἡμεῖς δὲ καθημένου τὴν δεξιάν αὐτοῦ »καὶ τὴν παρειάν, σὺν τοῖς ἔξω κατακί- »υλοῖς· οἱ δὲ ἄλλοι μόνον τὴν χεῖρα, ἡ »καὶ μόνῳ τῷ προσκυνήματι· τοῦ ἀσπα- »σμοῦ τοιγαροῦν γενομένου, ἐκ τοῦ πα- »λατίου ἐξελθόντες, καὶ τὸν ἵππον πάλιν ἐπιβάντες, τῷ πατριάρχῃ ἀπήλθο- »μεν ὀφικεύοντες ἕως τοῦ ἡτοιμασμένου »αὐτοῦ οἴκου· ὃν ἐκεῖσε καταλειπόντες »ἀπήλθομεν ἕκαστος, ὅπου ἂν ἡτοιμασθῇ »ἡμῖν· αὐτὰ εἰσὶν αἱ τοῦ πάπα προπομ- »παὶ καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἦλθομεν εἰς »Φεῤῥαρίαν· τῇ δὲ κυριακῇ τῷ πρῶτῳ ὧ- »ρισεν ὁ πατριάρχης, καὶ ἐλειτούργησαν »ὡσεὶ δεκαπέντε ἱερεῖς ἐν τῷ παλατίῳ »αὐτοῦ· καὶ ἰστίκειςαν οἱ ἀρχιερεῖς κατὰ »τάξιν, ὁμοίως καὶ οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ »ψάλται, καὶ ὁ αὐθέντης τῆς χώρας ὁ »μαρκέσιος, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ »πάντες μετ' εὐλαθείας· ἐν δὲ τῷ τέλει »ἔλαβον πάντες ἀντίδωρον παρὰ τῶν χει- »ρῶν τοῦ πατριάρχου.»

Ι. ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.

ΜΕΛΕΤΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΤΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΣΙΑΒΙΟΥ ΠΕΛΙΚΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλ. ΣΤ'.)

Εἶπομεν ἤδη, ὅτι ὁ Πέλικος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐφυλακίσθησαν εἰς τὰς εἰρη- »κτάς τοῦ Σιελμπεργί, εἰς τὰς μελανὰς »ἐκεῖνας φυλακὰς ὅπου οἱ ἄνθρωποι εἰσῆρ- »χοντο ζῶντες καὶ ἐξήρχοντο νεκροί, εἰσ- »ήρχοντο νέοι, δροσεροὶ ὡς τ' ἄνθη τοῦ »Μαΐου, πλήρεις δυνάμεων, πλήρεις ὑγείας, »καὶ ἐξήρχοντο γέροντες κυφοί, ὠχροὶ ὡς »τὸν θάνατον, με λευκὰς τρίχας, ἄνευ »δυνάμεων, ἄνευ ὑγείας. Πρὸ αὐτῶν ἀνα- »φέρεται ὁ Μαρωντσέλης εἰς τὰς σημειώσεις »του, εἶχον καταδικασθῆ, ἐπὶ τῷ αὐτῷ »ἐγκλήματι τῆς ἐλευθεροφροσύνης, καὶ τεσ- »σαράκοντα ἢ πενήτηκοντα ἄλλοι. Δέκα »τρεις ἐξ αὐτῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων, οἱ »Caecchetti di fratta, Dottor Caravieri di

Crispino, Rinaldi di Bologna, καὶ ὁ Μαρ- »κήσιος Canomi di ferrara, κατεκλείσθη- »σαν εἰς τὰς εἰρηκτάς τοῦ Leibach. Οἱ λοι- »ποὶ ἐφυλακίσθησαν εἰς Sielmperg, ἐκτὸς »τριῶν τῶν κκ. Φορέστου, Μονάρη, καὶ »Σολέρα καταδικασθέντων εἰς θάνατον.

Ἄλλ' ἔλθωμεν εἰς τὸν Πέλικον.

Εἰς τρεῖς κυρίως ἐποχὰς δύναται νὰ »διαίρησθαι τις τὸν βίον τοῦ Σιλβίου Πε- »λικίου, εἰς τὴν νηπιακὴν τοῦ ἡλικίαν, (περὶ »τῆς εὐρίσκει τις καὶ ἀλλαγῶν μὲν πολλὰ »ἀλλ' ἰδίως εἰς σημειώσεις τινὰς βιογρα- »φικὰς παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου γραφείσας, »καὶ δωρηθείσας τῷ κ. Λατούρ, ὅστις κα- »τότιν τὰς μετέφρασεν γαλλιστί), εἰς τὴν »μετ' αὐτήν· περὶ τῶν δύο τελευταίων »ἀναφέρει πολλὰ εἰς τὰς προσθήκας τῶν »«φυλακίσεων τοῦ Πελίκου» ἐξ ὧν θέ- »λουμεν ἀποσπάσει ὅσα μᾶς φανῶσι χρή- »σιμα) ὁ Πέτρος Μαρωντσέλης, φίλος τοῦ »Πελίκου καὶ Συνδεδεσμέτης, γεννηθεὶς εἰς »Φορλί (Forlì) τὸ 1795, καὶ συνδέσας »στενὴν φιλίαν μετὰ τὸν Πέλικον ἐν Μι- »λάνῳ.

Ὁ Σιλβίος Πέλικος ἐγεννήθη μετὰ τῆς »Ροζίνας τὸ 1785 ἐν Σαλουτζῳ, ἐκ τοῦ »Ὀνοράτου Πελίκου τοῦ Σαλουτζίου, καὶ »τῆς Τουρνιέρ Σαβοῦάρδας (Tournier Sa- »voiarda), καθ' ἣν ὡς εἶπομεν ἐποχὴν ἡ »Εὐρώπη σύμπασα ἐκινεῖτο ἐκ βάρβρων.

Πρὸ αὐτῶν εἶχον γεννηθῆ ὁ Λουδο- »βίκος καὶ ἡ Ἰωσιφίνα, μετ' αὐτοὺς δὲ ὁ »Φραγκίσκος καὶ ἡ Μαρία. Ἡ μήτηρ τοῦ »Πελίκου γυνὴ ἀρίστης τυχοῦσα ἀγωγῆς, »καὶ γνωρίζουσα ὅτι μόνη ἡ μήτηρ δύνα- »ται νὰ ἀναθρέψῃ καλῶς τὰ τέκνα τῆς »ὅτι μόνη ἡ μήτηρ δύναται νὰ διδάξῃ »αὐτοῖς τὸ καλὸν, καθιστώσα οὕτω αὐτὰ »ἐντίμους πολίτας, χρησίμους τῇ πατρίδι, »δὲν ἔδιδασκε νὰ γαλακτοτροφῆσθαι καὶ »ἀναθρέψῃ μόνη τὰ τέκνα τῆς, μετὰ τοῦ »ζήλου ἐκείνου τοῦ χαρακτηρίζοντος τὰς »ἀληθεῖς μητέρας,

Φαίνεται ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Σιλ- »βίου δὲν ἦτο καθόλου καλῆς ὑγείας καὶ »διὰ τοῦτο ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Πελίκου »ἰδίως ὁμοίως αὐτός, ἦτο ἀείποτε ὠχρὸς καὶ »φιλάσθενος, καὶ πολλὰκις λέγει ὁ Κ. »Ρόννας ἦλθεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, »ὃν οἱ ἱατροὶ πρὸς διηνεκὲς μαρτύριον τῶν

γονέων του, ἐκράτουν ἀνοικτόν. Ἡ μήτηρ του ὅμως διὰ συμπαθείας ἀκαμάτως ἐπιζητούσης φάρμακα διὰ τὸν προσφιλή αὐτῆ ἀσθενῆ, τὸ ὑπεβοήθει δι' ἰδίου γάλακτος ὁσάκις ἡ Ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἐφαινετο ἀνεπαρκής, καὶ ὁ χυμὸς ἐκεῖνος ἦτο δι' αὐτὸ νέα πνοὴ ζωῆς· οὕτω ἐκυματίζετο τὸ δυστυγὲς παιδίον μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου καὶ βεβαίως θ' ἀπέθνησκεν, ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ μήτηρ του. Μεταξὺ τῶν ἀσθενειῶν τοῦ παιδὸς ἀναφέρουσι μάλιστα ὀπτασίας παραδόξων τινῶν φασμάτων, ἃς φόβος τις εἶχε χαράζει εἰς τὸν νοῦν του· τὰ φανταστικά αὐτὰ τέρατα ἐνεφανίζοντο πρὸ αὐτοῦ ἅμα ἤρχιζεν ἡ ἀμαυροῦται τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν νύκτα ἀφυπνιζόμενοι οὐδὲ τὰ φῶτα ἠδύναντο νὰ τ' ἀποσοθήσωσιν αὐτοῦ, νομίζοντας ὅτι τὰ βλέπει εἰς τὰς ἤττον φωτιζόμενας γωνίας τοῦ δωματίου καὶ τότε φωναὶ μεγάλαι καὶ βραγαδιώτατα δάκρυα, ἅτινα οἱ θεραπευτικοὶ λόγοι τῆς μητρὸς καὶ προμήτορος μετὰ βίας ἠδύναντο νὰ πραῦνωσιν, ἐπηκολούθουν τὰ ὄροματα. Ἡ νόσος αὕτη κατάστασις τοῦ Πελίκου διήρκεσε μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 7 ἐτῶν, κατόπιν ἐνδυναμοθέντων τῶν νεύρων του διὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν ἀκαμάτων προσπαθειῶν καὶ περιποιήσεων ὀλοκλήρου τῆς οικογενείας του καὶ ἰδίως τῆς μητρὸς του ἐβελετιώθη κάπως ὑγεία του.

Νήπιον ἦν ἔτι ὁ Πέλικος, ὅτε ἐταράσαστο ἡ Γαλλία καὶ περὶ τοῦ Πεδερμοντίου ἐξήγειρε στάσεις ὑπὲρ τῶν νέων ἰδεῶν, καὶ ὁ πατὴρ του ὅστις ἦν εἰς ἄκρον βασιλόφρων ἠναγκάσθη ὑπὸ σκληρᾶς κατατροχόμενος ἀνεχείρας, νὰ φύγῃ πρὸς τοὺς βράχους τῶν Ἄλπεων οὐρῶν ὀπισθὲν τοῦ σύζυγον ἔγκυον καὶ ἀσθενῆ βρέφη. Θριαμβεύσαντος δὲ, τοῦ βασιλ. τῆς Σαβοΐας οἴκου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ ἐκτ' ἀντὶ μεγαλαυχῶν καὶ ἐκδικούμενος, νὰ καταδιώξῃ τοὺς ἐχθρούς του, τοῦναντίον χρέος του ἐθεώρησεν ἐν τῇ εὐγενείᾳ τῆς ψυχῆς του νὰ διδῇ ἄσυλον εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ ἐξευρίσκη μέσα διὰ τὸν διπλοῦ αὐτοῦ παραδείγματος τῆς εὐνοικῆς καὶ δυσμενοῦς τύχης, ὅτι ὁ ἀνθρώπος πρέπει νὰ ᾖ νὰ γενναίως πρὸς τοὺς

ἐχθρούς του καθὼς καὶ πρὸς τοὺς φίλους του.

Ἐν τούτοις ὁ Σιλβίος ἡλικιωτο καὶ εἶχεν ἀνάγκη παιδαγωγίας. Πρῶτος διδάσκαλος αὐτοῦ καθὼς καὶ τοῦ μεγαλύτερου του ἀδελφοῦ Λουδοβίκου ὑπῆρξεν ἀγαθὸς τις ἱερεὺς Δὸν-Ἐμμανουὴλ τόνονα, ὅστις τὰ ἐδίδαξε πρῶτον κατ' οἶκον καὶ κατόπιν, ὅτε ἐφοίτων εἰς τὰ δημόσια σχολία ὡς προγυμναστής τὰ ὑπεβοήθει ὅπως ἀνέλθωσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Τοιοῦτοι ἐντιμοὶ ἱερεῖς, λέγει ὁ Ῥόννας, ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐν Ἰταλίᾳ, οἵτινες διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ παραδείγματος, καλωπίζουσι διὰ τοὺς νεανίσκους τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς ἥτις πρωτίστως ὑπάρχει εἰς τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. Ἄς μᾶς συγχωρήσῃ ὅμως ὁ κ. Ῥόννας νὰ τῷ εἴπωμεν ὅτι κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν ἄλλων, οἱ ἐντιμοὶ οὗτοι ἱερεῖς ἀποκομίζουσι εἰς τοιοῦτον τρόπον τὸ πνεῦμα τῶν δυστυχῶν παιδιῶν, ὥστε καθιστοῦν μὲν αὐτὰ καλοὺς χριστιανούς οὐχὶ ὅμως καὶ εὐφρεῖς ἀνθρώπους.

Ὁ πάππος τοῦ Σιλβίου Πελίκου ἐνθερμος τοῦ θεάτρου θιασώτης ἠγάπα νὰ γράφῃ κωμωδίας καὶ δράματα (ἅτινα ὅμως οὐδέποτε εἶδον τὸ φῶς) καὶ τὴν ἀδυναμίαν τούτων μετέδωκεν καὶ εἰς τὸν πατέρα τοῦ Σιλβίου, διὰ τοῦτο ἀναψυχὴ διδακτικὴ καὶ παρὰ πᾶσαν ἄλλην ἀποδεκτὴ ἐν τῇ οικογενείᾳ Πελίκου, ἦτο τὸ παριστάνειν μικρὰς τινὰς κωμωδίας γραφομένας ὡς τὰ πολλὰ, ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Πελίκου· ἐκείθεν ἐγενήθη εἰς τὸς Σιλβίον ἡ ἡρξίς τῆς δραματοποιίας, διὰ τὸσον πρόωρος ἀναπτυχθεῖσης ὠθησεως, ὥστε ἐμπνευσθεὶς ποτε ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ὄσσηνου μεταφρασθέντος ὑπὸ τοῦ Κεδάρτου, συνέταξεν εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν, ἐπὶ Ὄσσηνου τινος θέματος, πρῶτην τινὰ ἀπόπειραν τραγῳδίας· ὁ δὲ πατὴρ του βλέπων τὰ σπέρματα ταῦτα τῆς εὐφύας κῆχαριστεῖται μεγάλως, καὶ διὰ καταλλήλων μέσων ἐπεμελεῖτο νὰ τὰ καλλιεργῇ.

Ἐκτὸς τῆς ἀδυναμίας ταύτης ὁ Πέλικος εἶχε καὶ ἄλλην τινὰ προδίδουσαν τὴν ἀσθένειαν τῶν νεύρων του· ἡρέσκετο μεγάλως νὰ τῷ διηγοῦνται ἀρχαίαι τρα-

μακτικὰς ἱστορίας ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν ὑπορειῶν αὐτῶν ἔχουσι πλήρη τὸν νοῦν πολὺ πλεόντων εἰς τὰς πεδιάδας κατοικούτων, διότι αἱ διαμοναὶ τῶν ἀγρίων Βαρῶνων μετέδωκαν ἀγαμνήσεις συμβάντων παραδόξων, αὐξηθέντων διὰ τῶν παραδόσεων καὶ ἰσχυροποιηθέντων ὑπὸ τῆς σιωπηλῆς γλώσσης τῶν κατοικοποιθέντων φρουριῶν αἱ διηγήσεις αὐταὶ (αἵτινες τῷ ἐνεποιοῦν τρόπον μεμιγμένον μεθ' ἠδονῆς ἀφάτου) ὑπέτρεφον συνάμα ἐν αὐτῷ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν τὸσον ταλαιπωρηθεῖσαν καὶ ταπεινωθεῖσαν ἀνθρωπότητα παρ' ὀλίγων κακοῦργων. Καὶ ἐνταῦθα δὲν θὰ δυσαρστηθῆτε, ἐὰν Σᾶς ἀναφέρω γεγονός τι κάπως παράδοξον. Ὁ πατὴρ τοῦ ἡρώος καὶ μετέβη ποτὲ εἰς Πινέρολον, εἰς οὗ τὸ ἰσχυρὸν φρούριον ἐλέγετο ὅτι κατόκει ἄλλοτε ποτε ὁ ἀνθρώπος τοῦ Σιδρῶν προσωπεῖται (Homme au masque de fer), τὸ δυστυγὲς θῦμα οὗ τὸ μυστηριώδες ὄνομα μάτην ζητοῦν διὰ τῆς πολυγραφίας οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς, καὶ ἐκεῖ ὁ Σιλβίος ἐνετύπωσε τὸσον ζωηρῶς ἐν τῇ φαντασίᾳ του τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ὄν, ὥστε ὡς φᾶσμα κακοῦ οἰωνοῦ ἐτάραξε πολλὰκις τὸν ὕπνον, καὶ ἠκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τῶν σκοτεινῶν φυλακῶν τοῦ Σπίελμπεργ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Πελίκου λαθὼν θέσιν τινὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεκατέστη καὶ πάλιν εἰς Τορῖνον, ὅπου ὁ Πέλικος ἔσχεν ἐντήμιους διδασκάλους καὶ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ παριστάνειν μετ' ἄλλων νέων τῆς ἡλικίας του μικρὰς τινὰς κωμωδίας, καὶ ἐπειδὴ ἡ ποιικιλία τοῖς πᾶσιν ἀρέσκει ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, εἰς τὰς ἀθῶας αὐτὰς διασκεδάσεις ἐλάβανον μέρος καὶ μικραὶ κόραι, μετὰ τῶν ὁποίων διέλαμπεν ὡς ἀστὴρ ἐξάστιας, Καρλοτίνα τις ἥτις κατέθελε τὸν μικρὸν Σιλβίον καὶ τὸ θέλητρον θὰ μετεβάλετο ἀφρευκτως εἰς ἔρωτα, ἐὰν κατὰ ἐν ἔτος ἦτο μεγαλύτερος. Τὰ πρῶτα ταῦτα αἰσθήματα παρατηρεῖ ὁ Μαραντσέλης (ἂν καὶ ἡμεῖς δὲν συμμερίζομεθα ποσῶς τὴν γνώμην του), ἀπαρταροῦνται ἀείποτε εἰς καρδίας νέων προβληματικῆς ὑγείας, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο ἡ φύσις μὴ κοπτόμενον τὸ νῆμα τῆς ζωῆς των τὸ κρατοῦν αὐτοὺς μετεώρους ἐπὶ τοῦ τάφου, θέλει νὰ τοὺς κάμῃ νὰ

γευθῶσι πρόωρος ὄλων τῶν κακῶν καὶ ὄλων τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τὸ ποτήριον τῆς θλίψεως ἦτο ἤδη ἑτοιμον εἰς τὸν νεανίαν μας. Ἡ Καρλοτίνα ἀπέθανε πρὸ τοῦ 14 ἔτους τῆς ἡλικίας τῆς, καὶ ὁ Σιλβίος ἀπομεινᾶς εἰς τοῦ λουτροῦ τὰ κρῦα ἠσθάνθη ἰσχυρῶς πόσον ἀξίζει εἰς καρδίαν ἀγαπῶσαν ἡ στερήσις προσφιλοῦς προσώπου.

Μεταβληθέντος εἰς Συνταγματικὸν τοῦ Μοναρχικοῦ πολιτεύματος τοῦ Πεδερμοντίου, ὁ Πέλικος (ὁ πατὴρ) ὀφίλων ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νὰ παρίσταται εἰς τὰς ἐκλογὰς ὠδήγει ἐκεῖ καὶ τὰ τέκνα του, ὅπως τὰ συνήθεισε ταχέως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου. Ἡ ἐλευθερία συζήτησης, ἡ ταρχαὴ ἐκεῖνη τῶν παθῶν, ὑπέκαψεν μεγάλως τὴν εὐφραν τοῦ Σιλβίου. Εἶδε πρὸ αὐτοῦ ἀνοιγόμενον νέον κόσμον, νέον διανοητικὸν ὄριζοντα, καὶ ἀσμένως ἔσπευσε πρὸς αὐτόν. Καίτοι ὅμως ἔχων δημοκρατικὰς ἰδέας ὁ Πέλικος δὲν ἠπάξετο ποσῶς τὰς ἰδέας ἐκεῖνας τῶν Γάλλων ὑφ' ὧν οἰστροχλατούμενοι ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν τὴν Γαλλίαν. Ἡ μόνη του ἐπιθυμία, ὁ διακαὴς πόθος ἦτο νὰ ἴδῃ ἠνωμένην καὶ διοικουμένην συνταγματικῶς τὴν πατρίδα του.

Ἀίσθημα γλυκειᾶς μελαγχολίας, χαρκτηρίζον τὸν ἐνθέρμως ἀγαπῶντα τὴν πατρίδα του, καὶ ἐπιθυμοῦντα τὸ καλὸν τοῦ πλησίου του, ἦτο ἀδιαχώριστος σύντροφος τῶν σκέψεων του.

Ἐξ ὄλων τῶν ἀδελφῶν του ὁ Σιλβίος ἠγάπα μᾶλλον τὴν διδύμον αὐτῷ ἀδελφὴν Ῥοζίαν καὶ διὰ τοῦτο ὅτε κατὰ τὸ 1806, ἠγάπησεν αὕτη καὶ ἐνουμφεῦθη εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν πλουσίον τινὰ ἐξ ἀδελφον τῆς μητρὸς του ἐγκατεσταμένον εἰς Λυόν, μὴ δυνάμενος νὰ στερηθῇ αὐτῆς, κατόρθωσε νὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς Λυόν. Καίτοι εἰκοσαετής ὁ Σιλβίος οὐδέποτε εἶχεν ἐξέλθει τῆς Ἰταλίας, καὶ διὰ τοῦτο δελεασθεὶς ἐκ τῶν καλλονῶν τῆς δευτέρας ἐκεῖνης πρωτεύουστος τῆς Γαλλίας (καὶ εἶχε πολλὰς, διὰ νεανίσκον ζήσαντα, ὡς εἶπομεν, εἰς τόπους ὀλίγον θεωρηθῶσαι, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν φύλαξιν τῆς οικογενείας του) διέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ τέσσαρας ὀλίγηρα ἔτη. Οἱ Γάλλοι συγγρα-

φείς τῆς ἐποχῆς, ἡ ἑλαφρά καὶ τερπνὴ συναναστροφή τῶν Γάλλων, καὶ τὸ δέλεαρ τοῦ καλοῦ λεγομένου κόσμου, διέρρηξεν ταχέως τὸν πέπλον τῆς Μελαγχολίας του. Ὁ ἔρωσ τῆς κλασσικῆς σπουδῆς ἐμαράνθη ἐν αὐτῷ, καὶ ἴσως διὰ παντός θὰ ἐγκατέλειπε τὴν καλλιέργειαν τῆς πατρίδος φιλολογίας, ἐὰν ὁ ἀδελφός Λουδοβίκος δὲν τῷ ἐπέμπεν ἐξ Ἰταλίας, «τὰ μνήματα τοῦ Οὐγγου Φοσκόλου.» Οἱ ὠραῖοι ἐκεῖνοι στίχοι, αἱ ὑψηλαὶ ἐκείναι ἰδέαι, ἡ γλυκύτης τῆς γλώσσης, ὑπῆρξαν ὡς πρόσκλησις ἀκαταμάχητος μητρὸς, εἰς τὴν τρυφεράν τοῦ Σιλβίου καρδίαν. Ἡσθάνθη ἐξυπνήσας ἐν αὐτῷ ζωηράν ἐπιθυμίαν δόξης φιλολογικῆς, καὶ φωνὴν λέγουσαν, δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃς παρὰ μόνον διὰ τῆς γελεθλοῦ γλώσσης.» Ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος του τῷ ἐγέννησε μελαγχολίαν καὶ διὰ τὴν μετριάση ἄφριλε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰταλίαν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Δ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΝΥΜΦΑΙΟΥ⁽¹⁾

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἐπισκεφθέντες πολλάκις τὴν οὐ μακρὰν τῆς Σμύρνης κειμένην κωμόπολιν Νυμφαίων καὶ ἰδόντες τὰ ἐν αὐτῇ ἐρείπια παλαιῶν οἰκοδομῶν καὶ λοιπῶν κτηρίων, ἀπεφασίσασμεν, ἐγκύψαντες εἰς τὴν μελέτην τοῦ πράγματος, νὰ ἐκθέσωμεν τὰς περὶ τούτων εἰδήσεις, ἃς ἤδυνήθημεν μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου νὰ συλλέξωμεν ἐκ καταλλήλων πηγῶν καὶ ἐπιφέρωμεν τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀσθενεῖς ἡμῶν κρίσεις.

Συνοιδότες δὲ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδυναμίαν μας ἐξαιτούμεθα ἐκ προομιῶν

(¹) Εὐχαρίστως καταχωρίζομεν εἰς τὰς στίλας τοῦ ἡμετέρου περιοδικῆς τὴν περὶ Νυμφαίου διατριβὴν τοῦ μολὶς δεκαοκταετοῦς κ. Α. Παπαδοπούλου, προτρέποντες τὸν νεαρὸν συγγραφεὴ νὰ ἐκκλιουθήσῃ τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ γράμματα ἰδόν, εὐελπιστοῦντες ἅμα ὅτι καὶ ἔργα κρείττονα θέλει παράσχει ἡμῖν.

Σ. Σ. Α. Ε.

τὴν ἐπιείκειαν τοῦ εὐμενοῦς ἀναγνώστου.

Καθ' ὅσον γινώσκομεν οὐδεὶς τῶν σωζομένων ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρει τι περὶ τοῦ Νυμφαίου, καίτοι τινὲς μνημονεύουσιν ἄλλων πόλεων καὶ ἡμετέρας πόλεως τὸ αὐτὸ ὄνομα· ὁ μὲν Παυσανίας δηλονότι ἐν τῇ ὠραίᾳ αὐτοῦ περιηγήσει τῆς Ἑλλάδος ἀναφέρει λιμένα ἐν τῷ Ἀκωνικῷ κόλπῳ καλούμενον Νυμφαίων (¹). ὁ δὲ Στράβων ὁ Γεωγράφος ποιεῖται μνείαν ἐτέρου Νυμφαίου ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ εὐρισκομένου (²). ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει ὅτι ἐν τῷ Συγγιτικῷ κόλπῳ ὑπάρχει ἀκρωτήριον Νυμφαίων καλούμενον (³) καὶ εἰς ἄλλο πάλιν μέρος ὁ αὐτὸς ἀναφέρει τόπον ἱερὸν Νυμφαίων ἐπικαλούμενον ἐν Θράκῃ πλησίον τῆς Ἀπολλωνίας (⁴).

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν οὕτε ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Πρόδοτος ὁ γράψας περὶ τοῦ ἐκεῖ πλησίον εὐρισκομένου ἀναγλύφου τοῦ Σεσώστριος (πολὺ πρὸ αὐτῶν ἀκμάσσαντος) οὕτε ἕτερός τις τῆς χορείας τῶν ἀρχαίων ποιεῖται μνείαν τοῦ ἡμετέρου Νυμφαίου. Μολαταῦτα τίς δύναται νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι τὸ Νυμφαίων δὲν ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων; ἡμεῖς τοῦλάχιστον, ἂν ἐπιτρέπηται νὰ ἐκφέρωμεν τὴν ἀσθενῆ μας γνώμην, τολμῶμεν εἰπεῖν ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς Νυμφαίων ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἀπὸ τῶν Ἀελέγων.

(¹) Βιβλ. III. κεφ. XXIII. 2. «Πλέοντι ἐκ Βειῶν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν τῆς Μαλέας λιμῆν ἔστιν ὀνομαζόμενον Νύμφαιον.»

(²) Βιβλ. Z. 309. 4. «Ἔστι δὲ τὸ μετὰ τὴν Θεοδοσίαν καὶ τοῦ Παντικαπαίου σταθίων περὶ πεντακοσίων καὶ τριάκοντα ἡ χώρα πᾶσα αἰτοφόρος, κώμας ἔχουσα καὶ πόλιν εὐλίμενον τὸ Νύμφαιον.»

(³) Βιβλ. Z. 330. 32.

(⁴) Αὐτόθι. 316. 8. «Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀπολλωνιατῶν καλεῖται τι νυμφαίων· πέτρα δὲ ἔστι πῦρ ἀναδιδούσα, ὑπ' αὐτῇ δὲ κρῆναι βρέουσι χλιαροῦ καὶ ἀσπράγτου, καιομένης, ὡς νεῖκος, τῆς βώλου τῆς ἀσφαλίτιδος.» Καὶ Πλουτάρχ. Σύλλας. XXVII. «Ἀπολλωνία καὶ πρὸς αὐτῇ τὸ Νύμφαιον, ἱερὰ τόπος ἐκ ἄλλοιων νάπησ καὶ λειμῶνων ἀναδιδούσας πύρρον πηγὰς σποράδας ἐνδελειχῶν βέροντος.»

Νομίσματα ἐκεῖ ἀνευρισκόμενα καὶ πολλὰ ἄλλα τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος μνημεῖα ἐπίσης ἐν ταῖς πέριξ ἐνυπάρχοντα ὡς καὶ ἐρείπια τοίχων τοῦ φρουρίου ἐκ μονολίθων καὶ ἀνευ ἀσθέστου ἐκτιμημένων κ.τ.λ. ἀποδεικνύουσιν ἐναργέστατα ὅτι εἶναι ἔργα τοῦ ἔθνους ἐκείνου καὶ μαρτυροῦσιν ὑπὲρ τῆς γνώμης μας. Ἐτέρα δ' αἰτία ἣτις ἐνισχύει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐπιμεινόμεν ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω ἐκφερεθείσης γνώμης μας εἶναι τὰ νῦν καλούμενα βουναῖα ἢ πηγαὶ τῶν Νυμφῶν, ἐν οἷς σώζονται ἐρείπια, ὡς εἰκάζομεν βωμοῦ πρὸς τιμὴν τῶν Νυμφῶν ἰδρυθέντος.

Κυρίως ὁμοῦ πεῖθει ἡμᾶς αὐτὸ τὸ ὄνομα Νυμφαίων. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀληθῶς ἀρχαιοτάτον· καὶ φαίνεται ὅτι ὠνομάσθη οὕτω ἀπὸ τῶν Νυμφῶν ὃν τὴν κατοικίαν ἐφαντάσθησαν ἴσως ἐκεῖ οἱ ἀρχαῖοι αὐτοῦ κάτοικοι. Ἦσαν δὲ αἱ Νύμφαι θεαὶ τῶν δασῶν καὶ τῶν ὄρεων ἢ μᾶλλον τῶν καλλονῶν τῆς γῆς, ὡς καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα λέγει ὁ Ὀμηρος

Νύμφαι αἱ ἔχουσι ὄρεον αἰπεινὰ κάρηνα
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσια ποτίνετα (¹).»

Ἐκαλοῦντο δὲ πρὸς τούτοις Ἀνιγρήδες Νύμφαι, Κιθαρωνίδες, Κωρύκισαι, Ἰσμηνίδες, Ἰωνίδες, Διόθρησαι, Σιθνίδες. Αὐτὰς ἐπέθεοντο πολὺ οἱ ἀρχαῖοι ὅθεν ἴδρουν βωμοὺς καὶ ταῖς ἀπένευμον ἰδιαιτέραν λατρείαν. Ἠρασιότατην περιγραφὴν ἱεροῦ τῶν Νυμφῶν εὐρισκομένην ἐν τῇ Ὀμηρικῇ Ὀδυσσεΐᾳ·

... ἄντρον ἐπύρατον ἡεροειδές,
ἱερὸν νυμφῶν αἱ νηῖδες καλεῖνται·
ἐν δὲ κρητῆρές τε καὶ ἀμφιφερῆες ἔασιν
λαῖνοι· ἐνθα δ' ἔπειτα τιθασιθώσσοισι μέλισσαι·
ἐν δ' ἴστοι λίθεισι περιμήκεες, ἐνθα τε νύμφαι
φάρι ὑφαίνουσι ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι·
ἐν δ' ἕβαν ἀνάοντα· δῶν δὲ τί αἱ θύραι εἰσίν,
αἱ μὲν πρὸς Βορέαν καταβαταὶ ἀνθρώποισιν,
αἱ δ' αὖ πρὸς Νότον εἰσι θιάσσοισι· οὐδέ τι κείνην
ἄνδρες εἰσέρχονται, ἀλλ' ἀθανάτων ὁδὸς ἔστιν (²).

Φαίνεται δὲ ἐκ νομισμάτων καὶ ἐξ ἀρχαίας τινὸς ἐπιγραφῆς ὅτι τὸ Νυμφαίων ἡμᾶς καὶ ἐπὶ Ῥωμοκρατίας ὑπέστη

(¹) Ὀδυσ. Z. 124.

(²) Αὐτόθι. N. 103—112.

ὁμοῦ τὰς αὐτὰς συμφορὰς καὶ κατακτήσεις ὑπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβαρικῶν λαῶν ὅσας καὶ ἡ Μικρασία ἅπασα.

Ἐνδοξότερα ἐποχὴ τοῦ Νυμφαίου εἶναι ἡ Βυζαντινὴ, μάλιστα δὲ ὁ δωδέκατος καὶ δέκατος τρίτος αἰὼν. Τὸ Νυμφαίων ἔνεκα τῶν φυσικῶν καλλονῶν του ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ὁ τόπος τῆς διασκευῆς τῶν Αὐτοκρατόρων (¹). Ἐπὶ τῆς βασιλείας μάλιστα τοῦ Ἰωάννου Βατάτζη τὸ Νυμφαίων ἐφθασεν εἰς τὸν ὑψίστον βαθμὸν τῆς δόξης, καταστραφὲν ἔπειτα ὑπὸ τῶν Τούρκων. Διότι εἰκάζομεν ὅτι εἴγε μῆκος μὲν ἐν τρίτῳ τῆς ὥρας πλάτος δὲ ἡμίσειαν, ἦτοι σχεδὸν ἕθιγε τὴν πρὸς τὰς Σάρδεῖς ὁδόν· ἄλλως τε καὶ μνημεῖα συχνὰ εὐρισκόμενα ἐκεῖ, ὡς καὶ συγγραφεῖς σύγχρονοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁμολογοῦσι τοῦτο.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ Νυμφαίων σεμνύνεται διὰ τὸν βασιλέα Βατάτζην οὐκ ἀπὸ σκοποῦ θεωροῦμεν νὰ εἴπωμέν τινα καὶ περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Βατάτζης κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας κληζόμενης ἐπὶ πλοῦτῳ, φιλευσπλαγγιχῆ καὶ φιλομουσίᾳ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του κατεῖχε τὸν θρόνον Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις ὅστις μὴ ἔχων υἱὸν ὅπως τῷ καταλείπῃ τὴν βασιλείαν, ἔσπευεν αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς του Εἰρήνης, (²) μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐκείνου ἀ-

(¹) Charles Texier. *Asie Mineure*. σελ. 260. «Nymphio était-il célèbre à l'époque Byzantine comme lieu de plaisance des empereurs.» Καὶ Νικηφόρου Γρηγορᾶ Ἱστορία Βυζ. βιβλ. VI. σελ. 96 τόμ. Α. ἐκδοσις Ἐνετίας MDCCXXXIX.

(²) Καντακουζηνός σελ. 2. ἐκδοσις Sudovic Schopeni τόμ. Α. Bonnae MDCCCXXXVIII. «Θεόδωρος Λάσκαρις ἄρρενος παιδὸς ἀπορῶν, Ἰωάννη τῷ Βατάτζη ἐξ ἀρχοντικῆς τάξεως, ὅστις Εἰρήνην τὴν θυγατέρα συνέζευξεν, ἀποδείξας καὶ βασιλεῖα τὸν κηδεστήν.» Ἐν τῇ Νυμφαίων ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει χειρόγραφος ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Βατάτζη, τοῦ ὁποῦο τὴν ἐορτὴν ἐορτάζουσι τὴν 8^{ην} Νοεμβρίου. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀνεγράφη ἐκ τοῦ ἐν Μαγνησίᾳ τῷ 1839. Τοῦ πρωτοτύπου συγγραφεὺς μαρτυρεῖται ὁ Νικόδημος Ἀγιορείτης, ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν φιλολογίαν ἐνδύσας, ὡς ὁ ἴδιος τὸ μαρτυρεῖ ἐν τῷ Συναξαρίῳ αὐτοῦ. σελ. 233 τύπ. Ἐνετίας 1849. «Τὸν κατὰ πλάτος βίω»

νέλαθεν ὁ Ἰωάννης τὰς ἡνίας τοῦ κράτους.

Τοῦ Ἰωάννου τὰς διατριβὰς ἐν τῷ Νυμφαίῳ ποιουμένου ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, ἐφάνη κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας του ὁ Ἀζατίνης, Σουλτάνος τῶν Τούρκων κυριεύων καὶ λεηλατῶν τὰς περὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν πόλεις. Τοῦτον, ἐξεληθὼν μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐνίκησε καὶ ἐξεδίωξε πανστρατιᾶ πολλὰ καὶ δὲ πόλεις οὖσαι τότε κατεδαφισμένα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὡς ἡ Σμύρνη καὶ ἡ Μαγνησία, ἀποδομήθησαν ἐκ νέου ὑπ' αὐτοῦ.

Μετὰ πολλοὺς ἄλλους ἀγῶνας καὶ πολέμους ἐπανακάμψας εἰς τὴν τότε πρωτεύουσαν τοῦ κράτους, τὴν Νίκαιαν, ἐπεσεν ἀσθενής. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἐνθυμηθεὶς τῆς εὐαέρου θέσεως τοῦ Νυμφαίου, ἀπεράσισε νὰ μεταβῇ ἐκεῖ. Ἀλλ' ἡ ἀσθενεία του ἔβαινε ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐπὶ τὰ χεῖρω, τοῦθ' ὑπερ τὸν ἠνάγκασε νὰ κατέλθῃ εἰς Σμύρνην ἵνα προσκυνήσῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μετὰ ταῦτα ἔλθων εἰς Βουναρπασί καὶ τὴν ἀσθενείαν του ἰδὼν ἐπὶ τὰ χεῖρω βαινοῦσαν, ἐπανεκάμψεν εἰς Νυμφαίον ἔνθα ἀπέθανεν ἐν τοῖς βασιλικαῖς κήποις. Ἰδοὺ δὲ πῶς περιγράφει τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ εὐσεβοῦς τούτου βασιλέως, σύγχρονος ἱστορικός, ὁ Γεώργιος Ἀκροπολίτης⁽¹⁾ «Εἰς ὑπεῖον περὶ τὴν Νίκαιαν ἀφίκετο ἔνθα περὶ τὸν Φεβρουάριον ἐπὶ κλίνης τὸ πλεόν τῆς νυκτὸς καθήμενος καὶ πρηγῆς ἐπὶ κλίνης πεσὼν ἦν ἀναυδός. Οἱ δὲ ἱατροὶ ἀμυχαῖς τοῖς ποσὶν ἐποίουν, καὶ ἐφόλιον ταῖς ἀμυχαῖς ἀνέβαλλον. Ἀλλὰ ταύτην τὴν νύκτα, καὶ τὸ ἐπὶ ἡμερονύκτιον ἀκίνητος ἔκειτο ἀποπληξία γὰρ ἦν νόσος. Μόλις γοῦν ἀνέπνευσε ἠλλοιωμένος τὸ χρῶμα, καὶ ἔσπευσε καταλαβεῖν τὸ Νυμφαίον, πρὸς Βαϊφόρου Κυριακῆς, καθ' ἣν

«(τοῦ Ἰωάννου) μετέφρασαν ἡ ἐμὴ ἀδυναμία εἰς τὸ ἀπλοῦν . . . ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον ἁσματοκτικὴν ἀκολουθίαν ἐξ ὑπαρχῆς ἐπιλοπόννηστα εἰς τὴν τούτου βασιλικὴν μεγαλειότητα, ἅπερ εὐρίσκονται νῦν εἰς τὴν Μαγνησίαν.» Τὸ τῆς Μαγνησίας ἐξεδόθη πρό τιμων μνημῶν ὑπὸ τοῦ Ἀγαθαγγέλου Ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐπαρχίας Ἐφέσου, ἐν Κωνσταντινουπόλει.

(1) Historia Byzanti. Τόμ. XXII σελ. 107.

νεῖοθε θριαμβεύειν, καὶ ἐκεῖ, καὶ τὸ Ἀναστάσιμον διήλθε, καὶ τὸ ἀπὸ τούδε ποῖς τοιούτοις ἐπεχωρίαζε μέρεσι, τῇ κατασχούσῃ τοῦτον νόσῳ καταδιάστημα ἡμερῶν πιεζόμενος. Ποτὲ μὲν γὰρ ἐπὶ κλίνης ἐπιπτεν ἄφρονος, ποτὲ δὲ ὀδὸν βαδίζων ἔφιππος, ὑπὸ τῆς νόσου ἐγίνετο κάτοχος, καὶ οἱ συμπαρόντες κατεῖχον, καὶ παρεφύλαττον, καὶ ἐὰν εἰς ὀλογισμόν ἦκε σχολῇ πρὸς τὰ Βασιλεία ὑπανεστρεφεν, ἐνίοτε δὲ καὶ φορὰν ἤνευγετο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ νόσος ἐπιτύχανε, καὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως κατέπιπτε, συνεχέστερον γὰρ ἐγίνετο τοῦτο, καὶ ἡ ἀτροφία τοῦτον ἐπέεξε, καὶ ἀφίκετο εἰς Σμύρνην, ὡς τῷ ἐκείσε προσκυνήσῃ Χριστῷ καὶ διὰ παρακλήσεων ἴλεον αὐτὸν ἀπεργάσαντο. Καὶ ἀπελθὼν ἀνακωχὴν οὐχ εὐνευεν. Ἀλλ' ἐν τοῖς Περικλύστροις τόποις σκηνοῦμενος ἄεισιν ἐγγὺς Σμύρνης χείρονος τοῦ πάθους ἐπήσθετο, καὶ καταλαμβάνει τὸ Νυμφαίον, καὶ ἐν τοῖς ἐγγύς τῆς χώρας βασιλείοις κήποις τὰς σκηναῖς ἐπήξατο. Ἐνθα καὶ τὸ χρεὼν ἐλείπουργησεν. Ἐξήκοντα δύο ἔτων ὄν, ἐξ ὧν τριάκοντα τρεῖς βεβασίλευσε καλῶς. Πρῶτος γὰρ ἦν καὶ πρὸς τὸ φιλανθρωπότερον αἰεὶ ἀπονεύων, πρὸς πάντας φιλόδωρος, μᾶλλον δὲ πρὸς τοὺς μήκοθεν».

Μέχρι λοιπὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Βατάτζη τὸ Νυμφαίον ἦτον εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν. Μετὰ τὸν Ἀνδρονίκου ὁμοῦ Παλαιολόγου τὸ Νυμφαίον ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἐνετῶν ἦτοι περὶ τὸν δέκατον πέμπτον περίπου αἰῶνα. Μνημάτα, νομίσματα καὶ ἕγνη οἰκοδομῶν ἐκεῖ εὐρισκόμενα μαρτυροῦσι ἡμῶν τὰς γνώμας. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ Ἐνετοὶ δὲν ἐκαρπώθησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τῆς κατακτήσεως ταύτης διότι ἐπελθόντες μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι, πᾶν τὸ προστυχὸν ἐκυριεύουν καὶ κατέφθειρον.

Μετὰ τὸν Ὀμούρ καὶ Ἀμουράτ Α' ἦλθεν ὁ Παϊαζήτ ἢ Βαϊαζήτ ὅστις κυριεύσας καὶ λαφυραγωγῆσας πάσας τὰς πόλεις τῆς Λυδίας ὑπέταξε καὶ τὸ Νυμφαίον. Εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περιστάσεις οἱ Νυμφαῖοι ἀνεχώρουν καὶ ἐκρύπτοντο εἰς πλησίον χωρὰ φρούρια· οὕτω κατέφυγον καὶ ἐν τινι πολυχνίῳ πλησίον τῆς Σμύρνης τῶν Φρεριῶν καλούμενον· ἀλλὰ μετὰ

μακρὸν πόλεμον ὑπετάγησαν τῷ ἰσχυρότέρῳ, ὡς διηγῆται ὁ Δούκας Μιχαήλ⁽¹⁾

Μετὰ ταῦτα ἔλθων ὁ ἡγεμὼν Κινεῖτ ἐκυριεύσει πλείστας παραλίους πόλεις τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Λυδίας ἐν οἷς καὶ τὸ Νυμφαίον. Ἀλλ' ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ τῆς μεταξὺ τῶν Τούρκων ἀσυμφωνίας. Ἀφοῦ δηλονότι κατεστάθησαν οὗτοι κύριοι πάσης τῆς μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ διάφοροι στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν ἐφρόντιζον ἕκαστος περὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντός του· ἕκαστος ἐπεθύμει νὰ ἐκτελῇ τὰς ἐπιθυμίας του· παρημέλησαν τὸ ἐθνικὸν των συμφέρον καὶ οὕτω προσεπάθουν νὰ ἀρπάσῃ ὁ εἰς τὰς κτήσεις τοῦ ἄλλου. Ὁ Κινεῖτ ἐπεθύμησε νὰ ἀρξῇ τῆς Ἀσίας διὸ καὶ ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ Α' κινήσας κατ' αὐτοῦ, τοῦ καθυπέταξε πολλὰ φρούρια καὶ πόλεις, ἐν οἷς καὶ τὸ Νυμφαίον περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκατου πέμπτου αἰῶνος.

Κυριευθείσης δὲ καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ τέλη τοῦ 15 αἰῶνος διετέλεσε τὸ Νυμφαίον ὑπὸ διαφόρους ἡγεμόνας ἢ πασσάδας. Ἀλλ' ὅτε ἐγένοντο τακτικοὶ νόμοι τοῦ κράτους καὶ ἕκαστος ἡγεμὼν ὤφειλε νὰ μεριμνᾷ ὑπὲρ τῆς ἰδίας του ἐπαρχίας, τὸ Νυμφαίον ἐγένετο μέρος τῆς ἡγεμονίας τῆς Σμύρνης.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ι. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

(1) Anastasii bibliothecarii. Hist. Ecclesastica. Τόπος Ἐνετίας. ἔτος MDCCLXXIX. Ducis Michelis. κεφ. XVIII. α' Ο Βαγιαζήτ σου-αθροῖτας πάντα τὰ τῆς Λυδίας χρύσεά τε καὶ ἀργυρᾶ κειμήλια καὶ πάντα τὰ ἐν ταῖς Σάρδεϊς καὶ Φιλαδέλφειας καὶ Ἀττάλῳ σωρεύσας πλοῦτος, ἦλθεν εἰς Σμύρνην, κακεῖ τενωσάσας ἐν τῷ πολυχνίῳ τῶν Φρεριῶν, ὃ ἀνήγειραν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ὀμούρ, ἐξήγειρεν αὐτὸν, ὡς δὲ ἀντέλεγον οἱ Φρεριοὶ, ἦσαν γὰρ πλείστοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες προσφυγόντες ἐν τῷ Φρεριῳ, Ἐφέσιοι, Θύραιοι, Νυμφαῖοι καὶ ἀπὸ ἄλλων πόλεων χριστιανοὶ, θαρρόντες ὡς οὐ κυριευθήσεται παρά τινος. Καὶ γὰρ ὁ Παγιαζήτ κατ' ἔτος ἐπολέμει καὶ οὐ διέλειπεν ἀσφαλῶς τοῦ λιμοῦ διεόδου τῆρων, ὅπως ὑπὸ τοῦ λιμοῦ ἐγκρατῆς γένηται τοῦ πολυχνίου».

ΤΡΙΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΝΤΟΣ
ΕΝ ΤΙΝΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩ⁽¹⁾.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὁ π ὁ

ΘΕΜΙΣΤ. ΒΑΤΙΑΗ.

Κατὰ τινα πεισματώδη καὶ αἰματηρὰν ἔξοδον καθ' ἣν ἀπωθήσαμεν τὸν ἐχθρὸν ἄλλως τε ἀνδρείως ἑαυτὸν ὑπερασπισθέντα, ἐπληρώθη καίριος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Ὅτε ἀπεσύρθημεν εἰς τὰς θέσεις μας, δὲν ἐσκεπτόμην πλέον ἐπὶ τῆς συμφορᾶς μου ταύτης· καθ' ὅσον ἡ ἐφεξῆς λυπηρὰ προκατάληψις μὲ ἀπησχόλει μεγάλας.

Ἐθρήνουν τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου Λουκιανοῦ, συνταγματάρχου ἐν τῷ αὐτῷ ἐν ᾧ ὑπηρετοῦν συντάγματι, ὃν εἶδον διατρωθέντα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὑπὸ σφαίρας τὸ στήθος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐφορμήσαμεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπενέγκω αὐτῷ τὴν ἐλαχίστην συνδρομὴν οὐδὲ νὰ σφίξω τὴν δεξιάν του καὶ τῷ προσαγορεύσω τὸ τελευταῖον τοῦλάχιστον χεῖρε.

Πᾶσα ἐν τῇ κρίσιμῳ ταύτῃ στιγμῇ κράτησις ἀποβαίνει ὄλος ἀδύνατος . . . ἀναγκάζεσαι νὰ ἀγῆς ἐμπρὸς ναί, ἀκαταπαύστως ἐμπρός.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς μάχης ἔσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ μέρος ἔνθα ἔπεσεν ἐξήτασα ἡ ἀνεσθήκωσα πλείστους νεκροὺς καὶ πληγωμένους· ἀλλὰ μάτην . . . Τὸ τοιοῦτον μοὶ ἐφάνη ἀκατάληπτον.

Ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς ἡ εὐθυμία ἀπεκατέστη γενικὴ συνεπεία τῆς ἐπιτυχίας ἡμῶν. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεσύρθη κατὰ μόνος ὅπως ἐπὶ μάλλον σκεφθῶ διὰ τὸν φίλον μου, ὅτε στρατιώτης τις ἐτέρου συντάγματος μ' ἐπλησίασε λέγων μοι ὅτι μ' ἐξήγει πρὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ὥρων. Μοὶ ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν ἐκ μέρους ἀ-

(1) Χειρόγραφον εὐρεθὲν ἐν τῷ σάκῳ νέου τινὸς ταγματάρχου φονευθέντος κατὰ τινα ἔξοδον, ὑπὸ τὰ τεῖχη τοῦ Στρασβούργου.

δελφής τινος τοῦ Ἑλέου, ἢ τις μὲ προσεκάλει κατεσπευσμένως εἰς τὸ νοσοκομεῖον παρά τινι βαρέως πληγωμένῳ συναγματάρχῃ, ἐπιθυμοῦντι νὰ μὲ ἴδῃ πρὶν ἀποθάνῃ.

Οὐδὲν ἠμφέβαλον ὅτι ἦτο ὁ Λουκιανός. Ἄρκει, εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, νὰ μὴ φθάσω ἀργά».

Μετὰ δέκα ὅθεν λεπτὰ εὐρέθην πρὸ τῆς θύρας τῆς μονῆς, ἣν ἡ εὐσπλαγγνία τῶν ἀγαθῶν καλογραϊῶν εἶχε μετατρέψει εἰς νοσοκομεῖον.

Μετὰ συνοχῆς καρδίας ἐθεώρησα τὸ πένθιμον τοῦτο ἐνδιαίτημα, ἔνθα ἐπρόκειτο νὰ μάθω περὶ τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς μοι ἢ μᾶλλον νὰ παρευρεθῶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγωνίας του.

Ἡ χεὶρ μου ἤφατο τέλος τοῦ σχοινοῦ τοῦ κωδωνίσκου, οὗ τινος ὁ ἦχος, διερχόμενος τοὺς σκοτεινοὺς θόλους μακροῦ διαδρόμου, μοι ἐπροξένησε φρικίαν.

Ἐν τούτοις καλογραϊά τις ἔδραμε νὰ μοι ἀνοίξῃ.

Ἐν τῇ συγκινήσει μου περιωρίσθην νὰ τῇ δεῖξω τὴν ἐπιστολὴν ἣν εἶχον λάβει, ὅτε αὐτὴ μὲ ἀπήντησε μετ' ἀγγελικοῦ μειδιάματος· «ἔρχεσθε ἐν καιρῷ, μεγάλως θὰ εὐχαριστηθῆ, διότι θὰ σᾶς ἴδῃ» ἀκολουθῆτέ με».

Ἐφθάσαμεν ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῶν πληγωμένων. Ὡ! ὅποιον τρομερὸν καὶ σπαραξικάρδιον θέαμα παρουσιάζει στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον μετὰ τινὰ μάχην! Μόλις εἰσῆλθον καὶ ἦ τε ὄρασις καὶ ἀκοή μου ἐσυγχύσθησαν. Πέριξ ἐμοῦ οὐδὲν ἢ ὄλολυγοι καὶ παράπονα.

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἑλέου ἐστὴν παρά τινι κραββάτῳ εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου ἔκειτο στρατιωτικὸς μανδύας καθημαγμένος καὶ πλήρης βορβόρου.

Ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος μανδύου ἦτο προσερτημένον ὁ Σταυρὸς τῆς Τιμῆς, ἀργυραὶ δ' ἐπωμίδες ἐκόσμουσαν τὰς χειρίδας αὐτοῦ.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέσπων τὸ βλέμμα ἐκ τοῦ διαληφθέντος μανδύου ὅπως ῥίψω αὐτὸ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ κραββάτου, ἤκουσα τὴν καλογραϊάν λέγουσάν μοι χαμηλοφώνως «αὐτὸς εἶναι, μὴ τὸν κουράζης, εἶναι τόσον ἐξησθησμένος!..» Καὶ ταῦτα εἰπαῦσα ἀπεμακρύνθη.

Ὁ δυστυχὴς Λουκιανός, ὠχρὸς καὶ κεκμηκώς, εἶχε κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ἀνοικτὸν αὐτοῦ στόμα καὶ αἱ βίαιαι τοῦ στήθους του κινήσεις, ἐμαρτύρουν βραδείαν καὶ ἀγωνιώδη ἀναπνοήν.

Ἐπιθύρισα τὸ ὄνομά μου εἰς τὸ οὖς του, λαμβάνων συνάμα τὴν χεὶρά του, ἣν ἔβρεξα μὲ ἐν δάκρυ. Ναι, ἔκλαυσα· ἐγὼ ὅστις μὲ ψυχρὸν ὄμμα εἶδον τοσαύτας σκηνὰς σφαγῶν· ἀλλ' ἦτο φίλος, συστρατιώτης· ἐγκάρδιος ἀδελφός, ἀποθνήσκων ἐνώπιόν μου ἐντὸς τῆς εὐρείας αὐτῆς αἰθούσης, φωτιζομένης ὑπὸ τινων μόνον λυχνίων ὁμοιοζουσῶν μὲ τόσας ἐπικηδείους λαμπάδας.

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐδοκίμασα ὅτι ποτὲ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἔνθα αἰσθάνεται τις εἰδὸς τι μέθης, παράφρονος μανίας, ἥτις τὸν ὠθεῖ εἰς τὸ νὰ φονεύσῃ τὸν ὁμοῖόν του, ἄνευ τύψεως συνειδότος, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἐπίσης οἴκτου.....

Ὁ φίλος μου ἀνεσκήρτησεν, ἦνοιξε τοὺς θνήσκοντας αὐτοῦ ὀφθαλμούς καὶ τοὺς ἔστρεψε πρὸς με.

— Ὡ!! Σὺ εἶσε Ἐρρίκε, μοι εἶπε μετ' ἀδυνατοῦ φωνῆς. Σὲ εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἔλευσίν σου, ἡ παρουσία σου μὲ εὐχαριστεῖ πολὺ· εἶσε ὀλόκληρον τὸ παρελθόν μου, ὀλόκληρος ἡ νεότης μου, ἥτις τὴν στιγμὴν ταύτην ἀναρπάζεται ἐνώπιόν μου ἐπὶ παρουσίᾳ σου. Ἐγὼ νὰ σοὶ ἐμπιστευθῶ μυστικόν τι.....

Ἐνταῦθα ὁ ψυχρὸς ἀγὼν ἐσιώπησεν. Ἡθέλησα νὰ ὁμιλήσω, ἀλλ' οἱ ὄλολυγοὶ μοι ἀπέπνιξαν τὴν φωνήν μου.

— Μὴ κλαῖε, φίλτατέ μοι, εἶπεν, ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐπαγγέλματι ὁ θάνατος ἐπίκειται ἐφ' ἡμῶν ἐν παντὶ καιρῷ. Τὸ τοιοῦτον τὸ προβλεπόμενον καὶ τὸ περιμένον ἐφείλομεν ὅθεν νὰ φερόμεθα ἐξί σου δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς φίλους μας..... Ἄκουσον, ἂν ἀξιωθῆς νὰ ἐπανίδῃς τὴν γενέθλιον ἡμῶν γῆν, θὰ ἐγχειρίσῃς ταύτην εἰς ἐκείνην τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εὐρηται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φακέλλου.

Διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἐξέβαλεν ὑπὸ τὸ ἐράπλωμά του πρῆγμα τι μικροῦ μεγέθους καὶ σχήματος τετραγώνου ἀσφαλῶς κεκλεισμένον.

— Ἐσο βέβαιος, εἶπον, ἡ ἐντολή σου ἐκπληρωθήσεται θρησκευτικώτατα.....

Ἄλλ' ἡ πληγὴ σου δὲν εἶναι ἴσως θανατηφόρος. Θὰ ἰαθῆς.... εἶσαι καλῆτερα.

— Ἡξέρεις ἀπήντησε μὲ μειδιάμα μελαγχολικόν, τὴν ἀρχαίαν παραβολὴν τοῦ λύχνου, ὅστις πρὶν ἢ σβέσῃ, ἀναδίδει ζωηροτέραν φλόγα.... Οὐχί, οὐχί, δὲν εἶναι ἀπάτη.... ἡ σφαῖρα διεπέρασε τὸ στήθος μου.

Γνωρίζεις δ' ὅτι δὲν δειλιῶ τὸν θάνατον. Πολλάκις μὲ εἶδες ἀψφουρῶντα αὐτόν. Ναι θὰ μοι ἦτο βεβαίως εὐχαριστότερον ν' ἀποθάνω εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας μου, εἰς τὰς ἀγκάλας τέλος τῆς μητρὸς μου, εὐελπίς τοῦλάχιστον ὅτι ἤθελον ἀναπαυθῆ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ κωδωνοστασίου τῆς πατρίδος μου.... παρὰ....

Διῆλθε στιγμὰς τινὰς ὑπὸ τὸν ὀδυνηρὸν τῆς τελευταίας ταύτης σκέψεως ὄγκον· εἶσα ἐπανέλαβεν.

— Ἄν ὄμως καὶ εἰς σὲ ὡσαύτως ἐπισυμβῆ ὅτι σήμερον εἰς ἐμὲ, τί θέλεις κάμει τὸν φακέλλον τοῦτον;

— Θὰ τὸν καύσω, ἀπεκρίθη, ἂν λάθω καιρὸν καὶ δὲν δυνήθω νὰ τὸν ἐγχειρίσω εἰς ἐπιστήθιον τινὰ φίλον.

— Ἀριστα. Ἡδὴ ἐγχαράζον πιστῶς εἰς τὴν μνήμην σου, ὅπερ θὰ σοὶ εἶπω. Δὲν θὰ ἐκτανθῶ, διότι τότε δὲν θὰ δυνήθω ἄλλως καὶ νὰ τελειώσω. Σοὶ ὠμίλησα πολλάκις περὶ τινος νεάνιδος, ἣν ἠγάπων περιπαθέστατα καὶ τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα δὲν σοὶ ἐφάνερωσα ποτέ. Ἡ κοινωνικὴ αὐτῆς περιωπὴ ἦτο ἀνωτέρα τῆς ἐμῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν, πᾶσα ἐλπὶς τοῦ νὰ τὴν ἀπολαύσω, μοι ἦτο ματαία. Ἐκτὸς μόνον ἂν ἠδυνάμην νὰ σχηματίσω περιουσίαν τινὰ ἢ τοῦλάχιστον νὰ προσποικίσω ὄνομα. Ἀμα ὡς λοιπὸν, ἀντηλλάξαμεν τοὺς ὄρκους μας, ἀπεφάμισα νὰ καταταχθῶ στρατιώτης, μὲ τὴν ἀπόφασιν ν' ἀναδειχθῶ μὲ οἶαν δῆποτε θυσίαν. Διὰ νὰ φθάσω μέχρις αὐτῆς, οὐδὲν μοι ἐφάνετο ἀδύνατον. Ἰδοὺ τίνος ἔνεκεν μὲ εἶδες τοσαύκις περιφρονοῦντα τὸν κίνδυνον μετὰ πόθου, ὃν ἐχαρακτήρισας ὡς ἄλογον. Ἰδοὺ, λέγω, τίνος ἔνεκεν ἐξήτουν, ἐκθέτων σχεδὸν καθ' ἡμέραν τὴν ζωὴν μου, ταχθεὶαν προαγωγῆν. Εἰς αὐτὴν καὶ μόνην ὀφείλω τὸ παράσημον τοῦ Ἀστέρου τῆς Τιμῆς, διότι ἡ

εἰκὼν τῆς μὲ ὠδήγει παντοῦ καὶ πάντοτε· διότι τέλος ἠλπίζον ὅτι ἡ ἀνταμοιβή μου ἤθελον εἶσθαι ἡ Ἀρριέττα. Ὡ! ἡδέα ὄνειρα! ἐπέπρωτο λοιπὸν ἵνα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐκλείψητε διὰ παντός! Δὲν θὰ ἐπανίδω τὴν Ἀρριέταν ἢ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εἰς ἣν ὅσον οὐπω ἀπέρχομαι.

Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη τοῦ μυστικοῦ του εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου μοι ἐξήγησε πλεῖστα, ἅτινα τὸ κατ' ἀρχὰς μοι ἐφαίνοντο μυστηριώδη. Ἡ εὐγενὴς αὕτη φιλοδοξία του τὸν ὑπερύψωνεν ἐνώπιόν μου αὐξάνουσα προσέτι τῆς δόξης μου τὴν πικρίαν.

Ἐἶτα μετὰ φωνῆς κατ' ὀλίγον ἐκπνεύσης, προσέθηκε.

— Ὁ ἀναγγεῖλης τὸν θάνατόν μου εἰς τὴν οἰκογένειαν μου· ὁ πατήρ μου θὰ ὑποστῆ, πέπεισμαι, τὸ δυστύχημα τοῦτο μετὰ καρτερίας, ἀλλ' ἡ μήτηρ μου, ἡ δύστηνος μήτηρ μου! ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον μὲ καθικέτευσε νὰ μὴ καταταχθῶ στρατιώτης καὶ ἥτις πικρὰ ἔχουσα δάκρυα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ὡς νὰ ἤξευρεν ὅτι δὲν ἤθελε μὲ ἐπανίδῃ.... Φεῦ! ἡ σκέψις αὕτη μὲ βασανίζει ἢ ἡ πληγὴ μου.....

Ἐναίμιος ἀφρὸς ἐπλήρωσε τὰ χεῖλη του. Τὸν ἐσπόγγισα.

— Θὰ ὑπάγῃς, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον, παρ' αὐτῆ, τῇ Ἀρριέττῃ. Ἡ διεύθυνσίς της εἶναι ἐκεῖ..... Ὡς τῇ εἶπῃς ὅτι ἔπραξα ὅτι δυνατόν εἰς ἄνθρωπον, ὅπως ἀξιωθῶ νὰ τὴν ἀπολαύσω. Ὡς τῇ ἐπιπροσθέσης ὅτι ἀπέθανα γενναίως καὶ ὅτι τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ τῆς μητρὸς μου ἦσαν τὰ τελευταία, ἅπερ τὸ αἰματόφυρτον στόμα μου ἐψιθύρισεν.....

Ὁλολυγμὸς ἐξῆλθε τοῦ στήθους τοῦ νεαροῦ πολεμιστοῦ, ἐνόμισα ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ἀγωνία ἤθελε τῷ ἀφαιρέσει τὸ ὀλίγον τῆς ζωῆς ὅπερ τῷ ἐναπέμενον. Ἀλλὰ, πρὸς μεγάλην μου ἐκπλήξιν τὸν εἶδον νὰ καθῆσθαι. Μετὰ τρεμύσεως δὲ φωνῆς, ἐνῶ ταυτοχρόνως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἠκτινοβόλουν παραδόξως πῶς, μοι εἶπεν·

— Ἐρρίκε· εἰς τὸν πατέρα μου τὸν σταυρὸν μου..... ὀλίγας τῆς κεφαλῆς μου τρίχας διὰ τὴν μητέρα μου..... καὶ δι' ἐκείνην.....

Ἐπανάπεσε βαρέως, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐκλείσθησαν τὰ μέλη τοῦ συνεσπάσθησαν ἔπαυσε τέλος τοῦ ζῆν.

Ἔλαβον τὸν σταυρὸν, ἔκοψα ἐκ τῆς ὠραίας ξανθῆς κόμης τοῦ δύο βοστρύχου τοῦ ἑνα τῶν ὁποίων ἔθηκα ἐπὶ τοῦ στήθους μου.

Μάτην θὰ προσπαθῆσω νὰ περιγράψω ὅ,τι ἐδοκίμασα ἐγκαταλείπων τὸν νεκρὸν τοῦ προσφιλοῦς μου, ὅστις ἐντὸς ὀλίγου μέλλει ν' ἀναπαυθῆ μακρὰν τῶν οἰκείων του. Ὡ! βεβαίως δὲν θὰ τολμῆσω πώποτε.

Ἡ καλογοραία, ἣτις μὲ εἰσήγαγεν, ἐδέησε νὰ μὲ ὑποστηρίξῃ, νὰ μὲ παρηγορήσῃ ἐμὲ τὸν στρατιώτην ἢ κάλλιον οὐχί, δὲν εἶναι τις στρατιώτης ἐν παρομοίαις στιγμαῖς. Εἶναι ἄνθρωπος.

Ἐπανακάμψας εἰς τὸν στρατῶνα ὤφειλον ν' ἀνοίξω τὴν δέσμην διὰ νὰ μάθω τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἀβρίετης δι' ἣν ἦτο προωρισμένη. Περιεῖχέ τινας ἐπιστολάς, ταινίαν, μίαν εἰκόνα τῆς νέας ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμένα αἱ λέξεις «*Adeno e Sempre*» (νῦν καὶ αἰεὶ), μεμαραμμένα τινὰ ἀνθη, ὀλίγαί τριχες, ὧν ἡ θέα μ' ἐπλήγωσε περισσότερο τῶν ἄλλων, καθ' ὅσον ἐκ τοῦ καλύπτοντος αὐτὰς αἵματος συνεπέθανε ὅτι ὁ φίλος μου τὰς εἶχε θέσει ἐπὶ τοῦ στήθους του, ὅτε ἡ ἐχθρική σφαῖρα τὸν προσέβαλεν.

Πιστὸς ἐντολοδόχος, θὰ ἐγχειρήσω, ἂν ποτε ἐπανίδω τὴν στέγην μου, τῷ γηραιῷ πατρὶ, τῇ γράϊα μητρὶ, τῇ μνηστῇ τοῦ φίλου μου τὰ κειμήλια ταῦτα ἄτινα

Ἄλλ' ἀκούω τὸ τηλεβόλον τῶν προτειχισμάτων βομβοῦν Φεῦ! ἂν ὑποστῶ τὴν τύχην τοῦ προσφιλοῦς μοι Λουκιανοῦ Εἶθε νὰ ἐπιτύχω πιστόν τινα φίλον, ὅς τις ν' ἀναδεχθῇ τὴν ἱερὰν ταύτην ἐντολήν καὶ ὅς τις νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὁποίαν κἀγὼ ἴσως τῷ ἐπιφορτίσω, καθ' ὅτι

Η ΚΥΝΙΚΗ

Ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸν ὄν ἐστίν. Ἄλλ' ἂν κυρίως τι εἶναι πνεῦμα δὲν ὠρίσθη εἰσέτι καὶ οὐδεπώποτε θὰ ὀρισθῇ, τοῦτο ὅμως ἤδη ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι οὐσιώδης συστατικὸν τοῦ πνεύματος καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκτικτῆ φύσει τὴν ἀνάθεκτον ὁρμὴν πρὸς ἐλευθέραν ἐνέργειαν καὶ αὐτῇ ἀντιστροφῶς ἡ ὁρμὴ ἐγέννησε καὶ παρέθηκε τῇ ἀνθρωπότητι πᾶσαν πνευματικὴν τροφήν, ἣτις διαιωνίζει τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς. Αὕτη ὑπεκίνησε τὸν ἄνθρωπον νηπιάζοντα εἰσέτι εἰς ἀπόκτησιν γνώσεων εἴτε τῶν ἐκτὸς ἑαυτοῦ ὄντων εἴτε καὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ. Ἡ δὲ τοιαύτη πορεία τῆς διανοίας ὠνομάσθη ὑπὸ πρότερον τοῦ Πυθαγόρου φιλοσοφία καὶ τὸ ἄτομον τὸ ὄργων πρὸς γνῶσιν εἴτε ἑαυτοῦ εἴτε τῶν ἐξωτερικῶν ὄντων ἐκλήθη φιλόσοφος. Ἐν ταῦθα δὲν προτιθέμεθα νὰ λάβωμεν συστηματικὴν τινα ἔννοιαν τῆς καθόλου φιλοσοφίας. Οὐχ' ἦτον ὅμως κρίνων τις ἐκ εἰρημένων θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι διττὸν εἶναι καὶ ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἔργον τῆς φιλοσοφίας. Ἡ διαλεκτικὴ γνῶσις τῶν ἐκτὸς ὄντων καὶ ἡ διαλεκτικὴ γνῶσις τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ. Διογένης δὲ ὁ Λαέρτιος ἄλλως πως διαιρεῖ τὴν φιλοσοφίαν λέγων *Μέρη δὲ φιλοσοφίας τρία, ΦΥΣΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ, ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΝ*. φυσικὸν μὲν τὸ περὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, ἠθικὸν τὸ περὶ βίου καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς, διαλεκτικὸν δὲ τὸ ἀμφοτέρων τοῦ λόγου πρεσβεῖον. Ἄλλὰ διέφυγεν φαίνεται τὸν καλὸν κἀγαθὸν Λαέρτιον ὅτι ἄνευ τοῦ διαλεκτικῶς γινώσκων οὔτε φυσικὴ οὔτε ἠθικὴ φιλοσοφία δύναται νὰ ὑπάρξῃ, καὶ ἂν ὑπάρξῃ δὲν εἶναι φιλοσοφία ἐπομένως δὲν δύναται αὐτὸς νὰ χωρίσῃ τὸ διαλεκτικὸν ὡς ἴδιον μέρος τῆς φιλοσοφίας, τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ Θεόφραστος (λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς τὰ ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις) καὶ σχεδὸν πάντες οἱ Περιπατητικοὶ διεῖλον τὴν φιλοσοφίαν ὧδε. *Ἀναγκαῖον τὸν τέλειον ἄνδρα καὶ θεωρητικὸν εἶναι τῶν ὄντων καὶ*

πρακτικὸν τῶν δεόντων. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως ἐπειδὴ ἐν τῷ ἠθικῷ κλάδῳ τῆς φιλοσοφίας ὑπάρχοντα οἱ ἡμέτεροι Κυνικοὶ φιλόσοφοι τοῦτον τὸν κλάδον καὶ ἡμεῖς ἄς παρακολουθήσωμεν. Ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία ὑπὸ τοῦ Σωκράτους ὁμολογουμένως γεννηθεῖσα καὶ τελειοποιηθεῖσα περιέχει ἐν αὐτῇ δύο τινὰ τὴν διαλεκτικὴν αὐτῆς, τοῦτέστι τὴν ζήτησιν καὶ ἐξήγησιν τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιωματῶν, καὶ εἰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ὁ Σωκράτης πρῶτος συνταυτίσας τὴν Ἀρετὴν μετὰ τῆς Ἐπιστήμης ἢ Φρονήσεως, καθιέρωσε τὴν ἀρχὴν ὅτι διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς τὴν Ἀρετὴν πρέπει πρῶτον νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκείνην ἀγωγὴν, ἣτις ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ αὐτῇ τὴν Ἀρετὴν ταύτην δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ Σωκράτης ἐκλήθη διδάσκαλος καὶ ποδηγέτης ἢ δὲ μέθοδος αὐτοῦ δὲν ἦτο ἀνατρεπτικὴ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἠθῶν τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐσκόπει διὰ τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὴν πίστιν καὶ ἠθικὴν τῶν συγχρόνων ἐπὶ νέας βάσεως, τῆς ἐπιστήμης. Τὴν δὲ ἐπιστήμην ὥρισεν ἐπιστήμην τοῦ ἀγαθοῦ καὶ οὕτως ἦν πεπεισμένος, ὅτι εὐδαιμονία ἦτοι κτήσις τοῦ ἀγαθοῦ ἄνευ τῆς ἐπιστήμης δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀλλὰ συγχρόνως τὴν ἐπιστήμην ταύτην δὲν παρεδέχετο καθόλου ἐφικτὴν, ἀλλὰ ἐθεώρει αὐτὴν ὡς ζήτησιν, ἦτοι φιλοσοφίαν καὶ διὰ τοῦτο περὶ μὲν ἑαυτοῦ ἐλεγεν ἐν αἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα, τοῖς δ' ἄλλοις παρεκελεύετο τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνο «*γνώθι σαυτὸν*» καὶ ἐπὶ τῆς διαλεκτικῆς ταύτης πᾶσαν τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ ἠθικὴν ὁ Σωκράτης ἐστήριξεν. Ἄλλ' ἐν τῷ ὁ Σωκράτης οὐδένα περιορισμὸν τῆς ἐπιστήμης ἐθεσεν, οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι ἐθεώρησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς περιττὴν καὶ ἐπιβλαβὴ μάλιστα πᾶσαν ἐπιστήμην μὴ χρησιμεύουσαν ἀμέσως πρὸς τὴν ἠθικὴν τελειότητα ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ Διογέ- νους τοῦ Λαέρτιου λέγοντος «*Ἀρέσκει τοῖς Κυνικοῖς τὸν λογικὸν καὶ τὸν φυσικὸν τόπον περαιοῦν, μόνον δὲ προσέχειν τῷ ἠθικῷ*». Ἀρχηγέτης δὲ καὶ καθηγμεῶν τῆς Κυνικῆς φιλοσοφίας ὑπῆρξεν Ἀντισθένης ὁ Ἀθηναῖος, ἀνὴρ σκληρὸς καὶ μάλ' ἄμουςος, ὡς ὁ Πλάτων λέγει πού

μαθητῆς δὲ τοῦ Σωκράτους γενόμενος, ἐθαύμασε πρὸ πάντων αὐτοῦ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ χαρακτήρος, τὴν αὐστηροτητα τῶν ἀρχῶν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ἀπαρέγκλιτον φαιδρότητα πρὸς τὰς βιωτικὰς περιπετείας τοσούτον δὲ πρᾶσε καλλήθη καὶ ἠσπᾶσθη τὸ μέρος τοῦτο τῆς φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτους, ὥστε ὄχι μόνον αὐτὸς κατοικῶν ἐν Πειραιεὶ τοὺς τεσσαράκοντα σταδίους καθ' ἐκάστην ἀνερχόμενος ἤκουεν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς συμμαθητὰς τοὺς παρὰ Γοργία τῷ ῥήτορι, διότι κατ' ἀρχὰς τοῦτον ἔσχε διδάσκαλον, συνεβούλευεν ἵνα παραιτήσαντες τὸν Γοργίαν, ἔλθωσιν μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας παρὰ τῷ Σωκράτει. Ὅτι δὲ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐφιλοτιμήθη καὶ τοῦ Σωκράτους ἐγκρατέστερος νὰ φανῇ καὶ ἐλευθεριώτερος ἐξάγεται ἐκ τινος σκηπῆς ἦν Διογένης ὁ Λαέρτιος διηγείται ὁ Ἀντισθένης δηλ. καθήμενος ποτὲ παρὰ τῷ Σωκράτει, ἔστρεψε τὰ διεργόγιστα μέρη τοῦ τρίβωνος αὐτοῦ πρὸς τὰ ὄμματα τοῦ διδασκάλου ὁ δὲ Σωκράτης κατανοήσας τὴν τοιαύτην φιλοτιμίαν, Ὁρῶ σου, εἶπεν, ὦ Ἀντισθένης, διὰ τοῦ τρίβωνος τὴν φιλοδοξίαν. Ἡ δὲ φιλοσοφία αὐτοῦ ὠνομάσθη Κυνικὴ, εἴτε διότι ἐδίδασκεν ἐν τῷ Κυνοσάργει, ὅπερ ἦτο γυμνάσιον ὀλίγον μακρότερον τῶν πυλῶν, εἴτε διὰ τὴν περὶ τὸν βίον μεγίστην ἐγκράτειαν καὶ εὐτέλειαν, ἣτις κατὰ τὴν διαλεκτικὴν τοῦ νῦν αἰῶνος τῆς εὐγενείας καὶ κομψότητος ὀνομάζεται βρναυσότης καὶ ἀθλιότης, ἂν δὲ τις ᾖ ἐν τῷ διαβρρηγνυσθαι ἕνεκα τῆς ὑπερπληθοῦσης εὐγενείας, δύναται νὰ τὴν ὀνομάσῃ καὶ κακοῦθειαν. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἀντισθένης ἐπεκαλεῖτο Ἀπλοκῶνον δηλ. κῶνον ἀπλοῦς, ἢ ἄλλως καὶ τῶν κυνῶν ἀπλοῦστερος πρῶτος δὲ τὸν τρίβωνα ἐδίπλωσε καὶ μόνον αὐτὸν ἔσχεν ἐνδυμασίαν, καὶ βακτηρίαν, καὶ πήραν ἀνέλαβε. Συγγράμματα δ' ἔγραψεν εἰς τόμους δέκα, ὧν ἄλλα μὲν ἠθικά, ἄλλα δὲ περὶ τῆς ῥητορικῆς τέχνης, ἕτερα περὶ ἐξηγήσεως τοῦ Ὁμήρου καὶ διαλόγους, ἐν οἷς μάλιστα ἦσκει μεγίστην δεινότητα πρὸ πάντων δ' ἐπαινεῖται ὁ διάλογος Ἡρακλῆς ἐπικαλούμενος σημειωτέον δ' ὅτι οἱ Κυνικοὶ τὸν θεὸν τοῦτον ἐδόξαζον πάτρωνα τῆς φιλοσοφικῆς αὐτῶν αἰρέσεως.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀντισθένης ἐθεμελίωσεν καὶ ἀνετίθασεν εἰς φιλοσοφικὸν σύστημα τὴν *Κυρικήν*, ὁ Διογένης καὶ ἐδόξασεν αὐτὴν ἦτο δὲ ὁ Διογένης Σινωπεύς· φυγάς δ' ἐκ τῆς πατρίδος διωχθεὶς, ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνθα τῷ Ἀντισθένει ἐντυχὼν μετὰ πλείονος ἢ ὁ διδάσκαλος ζήλου ὤρμησεν ἐπὶ τὸν εὐτελεῖ τοῦ Κυρικού τριβῶνα, λέγων καὶ σεμνυόμενος ὅτι τὸν αὐτὸν μετὰ τοῦ Ἡρακλέους βίον διεξάγει, μηδὲν πρᾶγμα τῆς ἐλευθερίας προτιμῶν. Τινὲς ἀναφέρουσι τοῦ Διογένους συγγράμματα πολλὰ καὶ ποικίλα, ἄλλοι δὲ πάλιν οὔτε ἐν τούτῳ δὲ εἶναι καὶ τὸ πιθανώτερον· καθότι ἄνθρωπος ἐν πίθῳ κοιμώμενος καὶ τῷ ἡλίῳ θερμαινόμενος δὲν εἶχε βεβαίως τὴν ὄρεξιν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἡδονὴν ἐκείνην, ἥτις σήμερον καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ μακαρονίων κατέστη κοινότερα τοῦ συγγράφειν καὶ ἐκδίδειν καὶ δοξάζεσθαι. Ὁμοίως πλείστοι ἄλλοι ἤκμασαν κυνικοὶ φιλόσοφοι, ἐν οἷς καὶ μία ὀλόκληρος ἀξίεραστος Ἑθναϊκὴ οἰκογένεια, τοῦ Κράτητος, τῆς συζύγου τοῦ Ἰππαρχίας, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μητροκλέους καὶ τῶν μικρῶν κυνικῶν ἀγγέλων τοῦ οἰκοδεσπότου. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἰδίως περὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς κυνικῆς ἔσται ὁ λόγος.

Ἐκ τῶν πολλῶν παραρτημάτων τῆς τοῦ Σωκράτους φιλοσοφίας μόνη ἡ Κυρική πιστῶς ἀπεμνήθη καὶ διετήρησε τὴν πρακτικὴν ἠθικὴν αὐτῆς καὶ περὶ αὐτὴν καὶ μόνη ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν ἠσχολήθη. Τούτου δ' ἕνεκα ἐθεώρει ἑαυτὴν ὡς τὴν μόνην γνησίαν φιλοσοφίαν τοῦ διδασκάλου· καὶ τῷ ὄντι ἔθετεν ἀρχὴν τῆς ἠθικῆς σχεδὸν τὴν αὐτὴν μετὰ τῆς τοῦ Σωκράτους· διότι ἐθεώρει τὴν ἔξοχον εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ μόνῃ· καὶ ἐδογματίζεν ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν ἢ ἡ ἀρετὴ καὶ οὐδὲν φαῦλον ἢ ἡ κακία, τὰ δὲ μεταξὺ ἀδιάφορα· τὴν δὲ ἀρετὴν περιώριζον μὲν εἰς μόνην τὴν καταφρόνησιν τῶν ἑξωτερικῶν ἡδονῶν, καθόλου ὅμως ἐπίστευεν αὐτὴν ὅχι ἐφικτὴν, διότι τοῦτο τοῦ ἀπολύτου μόνον εἶναι ἴδιον, ἀλλ' ὅμως ὅσοι τις πλησιάζει εἰς τὴν ἀρετὴν τοσοῦτον πλησιάζει εἰς τὸ θεῖον καὶ διὰ τοῦτο ἐδίδασκε τοῖς ποῦν ἔχουσι τῶν ἀνθρώπων δέον ἐγγυτέρω τῆς ἀρετῆς γίγνεσθαι. Ἐθεώ-

ρει δ' αὐτὴν διδακτὴν διὰ τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀσκήσεως, διότι ἔλεγεν, οὐδὲν τὸ παράπαν ἐν τῷ βίῳ χωρὶς ἀσκήσεως κατορθοῦσθαι, δυνατὸν δὲ ταύτην πᾶρ ἐκτικῆσαι. Ἡ δ' ἀσκήσις ἦτο διττὴ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ, ὧν ἡ ἑτέρα ἄνευ τῆς ἑτέρας ἐθεωρεῖτο ἀτελής καὶ ἀνεπαρκής. Καὶ ἡ μὲν σωματικὴ ἀσκήσις συνίστατο εἰς τὸ καταφρονεῖν πάντων τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ ἀναπαύσεων, ἐκ τούτου δὲ πηγάζει ἡ θαυμασία ἐκείνη λιτότης καὶ εὐτέλεια ἢ περὶ τὸν βίον ἢ δὲ ψυχικὴ ἀσκήσις συνίσταται εἰς τὴν ἀναληγισίαν περὶ τὴν δόξαν, τὸν πλοῦτον, τὴν εὐγένειαν καὶ τὰς βιωτικὰς περιπετείας. Ἡ δὲ διπλῆ αὕτη ἀσκήσις συνίστα τὴν πᾶσαν διδασκαλίαν τῶν κυνικῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν· διότι ὁ Ἀντισθένης αὐτὸς ἔλεγε συχνάκις *μαρτὴν μᾶλλον ἢ ἡσθεῖν*· ἐν δὲ τῷ Συμποσίῳ τοῦ Ξενοφῶντος ἰδοῦ τί λέγει ὁ αὐτὸς Ἀντισθένης *Καὶ ὅταν ἡδύπαθῆσαι βουληθῶ οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ τίμια ἀποῦμαι (πολυτελεῖ γὰρ γίγνεται) ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς ταμειόμαι καὶ πολὺ πλεῖον διαφέρει πρὸς ἡδονὴν, ὅταν ἀναμείνας τὸ δεηθῆναι προσφέρωμαι ἢ ὅταν τιτὶ τῶν τιμῶν χρῶμαι.* Παρὰ δὲ τῷ Στοβαίῳ ὁ αὐτὸς φιλοσοφεῖ, ἡδονὰς τὰς μετὰ τοὺς πότους διωκτέον ἀλλ' οὐχὶ τὰς πρὸ τῶν πότων. (29, 65).

(Ἐπεταί τὸ τέλος.)

ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ

(Συνέχεια ἴδε φύλ. ΣΤ')

Ἡ κόμησος ἀρεσκομένη εἰς τὰ ἐγκώμια καὶ εἰς τὸν θαυμασμὸν τοῦ εὐγενεστέρου πνεύματος τῆς ἐποχῆς τῆς ἐδέχθη μετὰ γάλης εὐχαριστήσεως τὴν ποιητικὴν λατρείαν τοῦ καὶ τοῦ παρεχώρησε τὴν καρδίαν τῆς, χωρὶς τοῦτο ποσῶς νὰ ταράξῃ τὴν Λεονώραν ἐξακολουθοῦσαν νὰ εὐνοῖ τὸν ποιητὴν μας καὶ νὰ τῷ παρέχῃ ὅ,τι ἐπεθύμει. Ἐνεκα τῶν τόσων ἐπιτυχιῶν τοῦ Τάσσου καὶ τῆς εὐνοίας ἦν πάντοτε ἔχαιρε τόσο ἐκορυφώθη τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν του, ὥστε ὁ περιφρονησὶς ποιητῆς

Guarini ὁ ἀντίζηλος του εἰς τὴν Βουκολικὴν ποιήσιν, ἀναφανδὸν ἐκηρύχθη κατ' αὐτοῦ, κινούμενος ὑπὸ φθόνου διὰ τὴν προτίμησιν ἣν ἐτύγχανε παντοῦ καὶ πάντοτε ὁ Τάσος.

Πολλὰ λοιπὸν διεδόθησαν κατὰ τοῦ ποιητοῦ μας ὑπὸ τῶν πολλῶν φίλων τοῦ Guarini πολὺ παρά τῷ δουκὶ διεβλήθη καὶ διαφοροτρόπως ἠνοχλεῖτο ὑπὸ τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν του, οἵτινες ἐζήτουν ἀφορμὰς νὰ τὸν περιπλέξωσιν εἰς ἐρίδας καὶ τὸν δυσφημῆσωσιν, ὅπως ἠδύναντο, ἐν ἐνὶ λόγῳ, αἰ μέγιστα προσπαθῆναι κατεβλήθησαν, ὅπως τὸν μίσσησιν ἢ Λεονώρα καὶ τὸν διώξῃ ὁ Δούξ. Μ' ὅλα ταῦτα ὅλαί των αἰ ραδιουργίαι ἀπέβαινον μάταιαι τοῦ δουκὸς καὶ τῆς Λεονώρας μὴ διδόντων ποσῶς ἀκρόασιν μέχρι τότε εἰς ταῦτα, ἂν καὶ αἰ ραδιουργίαι αὐταὶ καὶ αἰ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι ὑπῆρξαν οἱ λόγοι δι' οὓς πολλὰ ὑπέφερον ὁ δυστυχὴς ποιητῆς μας.

Μέχρι τοῦδε ὁ Τάσος ἔχαιρε τὴν εὐνοίαν τοῦ Δουκὸς ὅ,τι δὲ ἴ' ἀναφέρωμεν δεικνύει πόσον αὐτὸν ἐξετίμα καὶ ἠγάπα.

Ἐνεκα τῆς ἐπιβουλῆς τῶν φίλων του οἵτινες τότε ὑπῆρξαν οἱ δολοφόνου τοῦ ἢ ἐξ αἰτίας τῆς αὐτοῦ ἀπροσεξίας εἰς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ ἀπαγγέλλειν τὰ ποιήματά του δημοσίως, μανθάνει αἴφνης ὅτι ἐγένετο τύπως τῆς Ἀπελ. Ἰερουσαλήμ μετὰ προσθέσεων καὶ ἀφαιρέσεων, ὅπως ἀναξίως ἑαυτοῦ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐξευτελίωσιν καὶ δυσφημῆσωσιν τὸν ποιητὴν. Ἡ λύπη του διὰ τοῦτο ὑπῆρξε τόσο μεγάλη, ὥστε δὲν δισταζόμενος νὰ πιστεύσωμεν μετὰ τῶν λοιπῶν βιογράφων του λεγόντων ὅτι αὕτη ἐγένετο ἡ αἰτία τῆς παραφροσύνης του. Ἡ τύπωσις αὕτη τῆς Ἀπελ. Ἰερουσαλήμ γενομένη εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπελθοῦσα τότε, ὅτε γενικὴ καταφορά ὑπῆρχε κατὰ τοῦ ποιητοῦ μας καὶ ἐλαυνομένη ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τοῦ μίσους ἐκείνων εἰς οὓς ἡ δόξα καὶ ἡ εὐνοία τοῦ Τάσσου ἐγένετο ἐμπόδιον εἰς τοὺς παρασιτικούς αὐτῶν ὑπολογισμούς, ἐπέφερε χεῖριστα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς ὑγείας τοῦ Τάσσου. Τὸ κτύπημα ὑπῆρξεν ἀληθῶς σπουδαῖον, διευθυνόμενον, ὡς φαίνεται, ὑπὸ γνωρίζοντος τὸ τρωτὸν τοῦ ποιητοῦ, ἐφάνη ὅτι κατέ-

βαλλε τὸ θάρρος του. Ἄμα ἔμαθε τὴν εἰδήσιν ταύτην ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς τὸν Δούκα παρακαλῶν καὶ ἐξορκίζων αὐτὸν ἵνα προλάβῃ τὴν κλοπὴν τοῦ ἔργου του, τῆς δόξης του καὶ τῆς τύχης του μέχρι δὲ τοσοῦτου ἔφθασε, ὥστε παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ γράψῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Πάπαν καὶ τὸν παρακαλέσῃ νὰ ἀφορίσῃ τοὺς ἀφαρπάσαντας καὶ ἐπὶ σκοπῷ δολίῳ καὶ πρὸς δυσφημισμὸν τοῦ κλοπῆ τυπώσαντας τὰ χειρόγραφα του. Πλὴν τὴν τελευταίαν του ταύτην αἴτησιν ἀπέσυρε μετ' ὀλίγου.

Αἱ ἐπιστολαὶ αἱ ἐγράψεν ὁ Δούξ, χάριν τοῦ Τάσσου, εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ἰταλίας δεικνύουσι μείγιστον ἰλύπην διὰ τὸ δυστύχημα τοῦ ποιητοῦ καὶ ἀκρατὸν ἐπιθυμίαν ὅπως εἰ δυνατὸν προληφθῇ αὕτη, ἅμα δὲ τόσο ζῆλον πρὸς πραγματοποίησιν τούτου, ὅση ἦτο ἡ φιλία του διὰ τὸν ἐνδοξὸν φίλον του.

Ἄλλ' ὁ φθόνος ὅστις ἐπιφυλάσσει νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ θύματος του ὅταν εὖρη αὐτὸ τετραωμένον, καὶ πληγόνων πάλιν εἰς τὸ τρωτὸν, κατορθώσει εὐκολώτερον τὴν ἐξόντωσιν του, ἐκαρᾶσκει τὴν στιγμὴν φρίσσαν διὰ τὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις μόνον περιφρόνησιν ἐδείκνυε πρὸς τὰς χαμερπεῖς ραδιουργίας αἰτινες κατ' αὐτοῦ ἐτεκτένοντο.

Ἡ τύπωσις αὕτη τῆς Ἀπελ. Ἰερουσαλήμ ἐπὶ τὸ γελοιοδέστερον γενομένη καὶ ὅπως ἐκμηδένισεν τὸν Τάσσον, προκαλοῦσα μᾶλλον τὸν οἶκτον καὶ τὸν γέλωτα ἢ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀναγνώστου ἔσχον τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, διότι ταύτην λαβόντες ὡς ὄπλον, κατεφέροντο ἀπροκαλήπτως κατὰ τοῦ Τάσσου, καταμεμφόμενοι τὸν Δούκα ὡς ἀναξίως προστατεύοντα ἄνδρα δκνηρὸν καὶ δόλιον, ὅστις ἔχει τὴν ἀναίδειαν νὰ δυσφημῇ τὴν οἰκογένειάν του καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ποιήσεις του, καὶ ὑπεστήριζον ταῦτα καταδεικνύοντες ὅτι ἐν τῇ Ἀπελ. Ἰερουσαλήμ ἡ τόσο ἐγκωμιαζομένη καὶ διὰ τῶν λαμπροτέρων χρωμάτων καὶ εὐγενεστέρων ἐπιθέτων κοσμουμένη Σωφρονία δὲν ἦτο ἀπεικόνησις ἄλλης ἢ τῆς Λεονώρας πρὸς ἣν ὁ Τάσος ἔτρεφε διακείστατον ἔρωτα καὶ ἐκαυχᾶτο ὅτι ἀντηρᾶτο· ταῦτα κατῶ-

θοναν να φθάσουν εις τὰ ὄτα τοῦ Δουκὸς καὶ τῆς Λεονώρας προσθέτοντες προσέτι ὅτι ὁ πρὸς τὴν κόμησσαν τοῦ Scandiano ἔρωσ τοῦ ὁ ἐκφραστὴς διὰ τόσων ὠραίων καὶ ἐμπαθεστάτων ἀσμάτων ἦτο προσποιητὸς, ὑποκρύπτων τὸν πρὸς τὴν Λεονώραν ἔρωτά του ὃν δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ ἐκφράσῃ ὡς τυχαίως ἐχούσης καὶ τῆς κομήσσης τοῦ Scandiano τὸ ὄνομα Λεονώρα. Ταῦτα ἀνὰ πᾶσαν τὴν αὐτὴν διαδιδόμενα βεβαίως δὲν νύχαριστουν ποσῶς τὸν Δούκα, ἀφ' ἑτέρου ἦσαν ἀρκετὰ νὰ διαταράξωσι τὸ πνεῦμα τοῦ Τάσσου ὑπὸ τῆς μελαγχολίας καταπεπονημένον καὶ ἐγκαταλειμμένον εἰς τὴν θέλησιν τῆς φαντασίας ἐνεκα τῆς μοναδικῆς εὐαισθησίας του. Καθημερινῶς αἱ ἀνησυχίαι του ἤξανα καὶ διηρέθιζον τὸν λογικόν του, τέλος τελευταία τινὰ συμβεβηκότα ἐνίσχυσαν τὰς κατ' αὐτοῦ καταδρομὰς καὶ τοῦ ἐστέρησαν καὶ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν.

Ὡς ἐδιηγήθημεν, ὁ Τορκουάτος ἔζη εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Δουκὸς τῆς Φερράρας ὑποληπτόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἡγεμονίδων, ἐνεκα τῶν εὐκλεῶν αὐτοῦ ἔργων τὰ ὅποια τὸν περιέβαλλον μετὰ τὴν ὄψαν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας του, ἥτις παντοῦ ὅπου ἂν παρουσιασθῆ εἶναι εὐπρόσδεκτος καὶ ἐπιθυμητὴ ἔχαιρε καὶ ἡγάπα πάντας τοὺς περὶ αὐτόν, ὡς πᾶσα εὐγενὴς ὑπαρξίς, ἀπληλαγμένη παντὸς ἐγωϊσμοῦ.

Πλὴν ὁ ἀληθὴς ἔρωσ ὃν ἠσθάνετο πάντοτε διὰ τὴν Λεονώραν καὶ τὸν ὅποιον οὔτε τιμαὶ οὔτε αὐτὴ ἡ εὐτυχία καὶ ὁ θάνατος ἠδυνήθησαν νὰ παραγκωνίσωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἔσχεν ὀλέθρια ἀποτελέσματα διὰ τὸ μέλλον του. Μὴ δυνάμενος φαίνεται νὰ κατέχη τὸ μυστικόν τοῦτο ὃ ἀδιαλήπτως τὸν ἠνόχλει, ἐξεμυστηρέυθη τὰς βασιάνους του, εἰς τινὰ ἐκ τῶν προσποιητῶν φίλων του, οἵτινες τὸν ἐπλησίαζον μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὸν καταστρέψωσιν εὐκολώτερον, οὗτος λοιπὸν τὸν προδίδει, καταστήσας κοινωνοὺς τοῦ μυστικοῦ ἄπαντας τοὺς αὐλικούς. Ὁ Τάσσοσ πληροφορηθεὶς τοῦτο καὶ ἀπαντήσας τὸν προδότην αὐτόν εἰς τινὰ τῶν αἰθουσῶν τῶν ἀνακτόρων τῷ ζητεῖ ἐξηγήσεις, ἀλλ' ἀντὶ ἐξηγήσεων ἀκούει προσβολὰς, θυ-

μωθεὶς λοιπὸν καὶ ποσῶς μὴ συλλογισθεὶς τὴν θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκετο, καταφέρει ῥάπισμα κατὰ τῆς παρειᾶς τοῦ ἀπίστου τούτου φίλου, ὅστις καὶ τὸν προσκαλεῖ εἰς μονομαχίαν.

Ἐντὸς τοῦ δικαίου του ὁ Τάσσοσ καὶ ἐν τῇ δικαίᾳ ὑπερηφανείᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ του δέχεται τὴν μονομαχίαν καὶ ὀρίζονται τὰ πάντα. Ἄλλ' ὁ ἀντίπαλος ἐπιδύων μόνον καὶ μόνον τὸν θάνατον τοῦ οὐχὶ μόνον ἀπίστου φίλου ἐφάνη, ἀλλὰ καὶ δόλιος καὶ ἀτιμὸς εὐγενὴς ἀπεδείχθη, διότι περὶ τὴν θέσιν τῆς μονομαχίας εἶχε κριψὴ τρεῖς ἀδελφούς του οἵτινες ἀρχαίμενης ταύτης ἐπέπεσον αἰφνης κατὰ τοῦ Τάσσου ὅστις ἀνδρείος ὦν καὶ ἐπιτήδειος ξυφομάχος ὡς ἀληθὴς εὐγενὴς, ἀναδέχεται τὴν ἐξ ἀνάγκης κατὰ τεσσάρων πάλιν καὶ καταβάλλει εὐτυχῶς καὶ τοὺς τέσσαρας. Ὑπερασπιζόμενος γενναίως εἰς τὴν ἀνίσον ταύτην πάλιν τοὺς μὲν δύο πληγόνει τοὺς δὲ λοιποὺς δύο εἰς φυγὴν ἀναξίαν τρέπει. Ἡ ἠρωϊκὴ αὐτῆ νίκη του ἐν μονομαχίᾳ, ἡ κάλλιον μάχη κατὰ τεσσάρων, ἐλάμπρυνεν ἔτι μᾶλλον τὸν ἐνδοξὸν Τάσσοσ, προσθέσασα εἰς αὐτόν καὶ τὴν δόξαν τῆς ἀνδρείας. Ἐπὶ πολὺ δὲ ἔχαιρεν ἀκούων ἀδόξοτον τὸ παρὰ τοῦ λαοῦ ποιηθὲν πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν του ἐκφραστικώτατον ἅμα καὶ κολακευτικὸν παρομιμακὸν δίστιχον. «Καὶ κατὰ τὴν παιδείαν καὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν οὐδεὶς εἶναι ἀντάξιός σου Τορκουάτου.»

Ἡ νέα αὐτῆ δόξα ἐκολάκευσε μὲν τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Τάσσου, πλὴν ποσῶς δὲν συνέτεινε νὰ καθησυχάσῃ τὰς ἀνησυχίας τοῦ πνεύματός του, ἀπ' ἐναντίας τὰς διαταραξὲς περισσώτερον, ἐφοβεῖτο πάντας τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτόν, ἐνόμιζε ὅτι πανταχόθεν περιεκυκλοῦτο ὑπὸ φθοερῶν ἐχθρῶν, δολοφόνων καὶ φαρμακευτῶν.

Ἐφαντάζετο ὅτι ἄνθρωποι ζηλότυποι τῆς δόξης του, κατεσκευάζον ἀντικλειδάς, ὅπως ἀφαιρέσωσι τὰ χειρόγραφα του, πρὸ πάντων δ' ἐφοβεῖτο τοὺς ὑπηρετάς του, οὗς ἐνόμιζε κατασκόπους πληρωμένους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του ὅπως τὸν κακοποιήσωσι, τοῦτο δ' εἶναι φανερόν ἐκ τεμαχίου ἐπιστολῆς ἣν ἔγραψε πρὸς τὸν φίλον του μαρκήσιον Monti,

ἐξορκίζων αὐτόν ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας, τιμῆς καὶ θρησκείας νὰ τῷ εὕρῃ ὑπέρβλητην τινὰ ξένον καὶ ἄξιον ἐμπιστοσύνης καθόσον οἱ ἐντόπιοι ὅλοι τὸν ἐπεβουλεύοντο. Ἡ κατάστασις αὕτη ἦτο ἀληθῶς ἀξιοδάκρυτος.

Πολὺς καιρὸς δὲν εἶχε παρέλθει ἀφοῦ ἠρωϊκῶς ἐπάλασε μόνος κατὰ τεσσάρων, ὅτε συμβάν τι σοβαρώτερον καὶ ἤττον ἐντιμον, συνετέλεσε νὰ διαταράξῃ ἐντελῶς τὸ λογικόν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός. Ὡν παρὰ τῇ Δουκίσσῃ τοῦ Οὐρβίνου, ἐσπέραν τινὰ ἀπεπειράθη νὰ φωνεύσῃ δι' ἐγγχειριδίου ἓνα τῶν ὑπηρετῶν τῆς ἐκλαβῶν αὐτόν ὡς κατάσκοπον καὶ ἓνα τῶν δικωτῶν του. Τὸ κτύπημα ἠμπαδίσθη, ὁ δὲ Τάσσοσ συλληθρῆεις ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν μᾶλλον ἐνεκα τῆς ἀσθενείας του καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν θεραπείας, παρὰ διὰ νὰ τιμωρηθῇ.

Ἡ ἀπελπισία του ὅμως ὑπῆρξε τοιαύτη διὰ τὸν περιορισμὸν αὐτόν, ὥστε ὁ Δουξ κυριευθὺς ὑπὸ εὐσπλαχνίας τὸν ἠλευθέρωσε μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν ν' ἀκολουθήσῃ ἱατρικὴν θεραπείαν, πρὸς τοῦτο δὲ τὸν ἀπέστειλε εἰς τὴν ὠραίαν του ἐξοχίαν τοῦ Bello Sguardo, ὅπου ἠλπίζεν ὅτι ὁ ἐξοχικὸς ἀήρ καὶ ἡ κάλλιον τῆς φύσεως ἤθελον κάμει καλὸν εἰς τὸ τεταραγμένον πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ. Ἄλλ' οὐδ' ἡ φιλία οὐδ' ἡ ἡσυχία οὐδ' ἡ μοναξία ἔσχον τὴν δύναμιν νὰ κατευνάσωσι τὴν τεθλωμένην φαντασίαν του. Ὁ Δουξ ἐπιθυμῶν τὴν ἰασίν του προσεπάθει δι' ὄλων τῶν ἐφικτῶν μέσων νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ὅθεν μετὰ μεγάλης προθυμίας ὑπεχώρησεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του τοῦ νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸ Μοναστήριον τῶν Φραγκισκανῶν, ὅπου πλέον τεταραγμένος παρὰ ποτε δὲν συγκατένευσε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἱατρικὴν θεραπείαν εἰς ἣν ὑπεσχέθη νὰ ὑποβληθῇ, διότι ἐνόμιζε ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην ἢ ὑγείαν του, καὶ διότι ἐφοβεῖτο μήπως τὰ φάρμακα ἅτινα τῷ ἐδίδον ἦσαν δηλητηριασμένα. Αἱ ὑποψίαι του καθημερινῶς ἐμεγαλύνοντο, ἐπιστολαὶ δέ, ἄς καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀπέστελλε πρὸς τὸν Δούκα καὶ τὰς ἡγεμονίδας ζητῶν ἐξηγήσεις περὶ τοῦ περιορισμοῦ εἰς ὃν εὐρίσκετο καὶ διαβεβαίωσις περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς του,

μαρτυροῦσι τοῦτο. Χιλιάκις τὸν ἐβεβαίωσαν ὅτι οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, ἀλλ' ἐν τῇ ταραχῇ του ἀπῆται κάθε στιγμὴν νὰ τὸν διαβεβαίωσιν τοῦτο καὶ φαίνεται ὅτι εἰς τινὰ τῶν ἐπιστολῶν του ἐξεφράσθη προσβλητικῶς πρὸς τὸν Δούκα ὅστις καὶ τῷ ἀπηγόρευσε νὰ γράφῃ πρὸς αὐτόν καὶ πρὸς τὰς ἡγεμονίδας.

Ὡς φαίνεται, ἡ πρώτη αὕτη κάθεριξις τοῦ Τάσσου, ἣν ἡ σκληρὰ διαγωγή τοῦ Δουκὸς, λόγῳ μὲν ὅτι ἐπειράχθη τὸ λογικόν του καὶ εἶχεν ἀνάγκην θεραπείας, πράγματι δὲ διότι θὰ δυσηρεστήθη δι' ὅσα διεσπάρησαν ἐν τῇ αὐτῇ κατὰ τῆς Λεονώρας, ἐνεκα τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῶν μεγίστων ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων ἃ ὁ Τάσσοσ ἀφειδῶς τῇ ἐπεδαψίλευε καὶ τῆς εὐνοίας ἣν αὕτη πρὸς αὐτόν ἐδείκνυε, συνετέλεσε νὰ σαλεύσῃ καὶ ἐντελῶς νὰ διαταράξῃ τὸ ποιητικὸν πνεῦμά του, τὸ παιδίοθεν μελαγχολικόν, καὶ φρίσσειν εἰς τὴν ἀνάμνησιν μέλλοντος ἀθλίου καὶ παρελθόντος μᾶλλον γέμοντος δυστυχῶν καὶ θλίψεων ἢ εὐχαριστήσεων καὶ εὐδαιμονίας.

Βάσανοι, δηλητηριασμοί, θάνατοι, πάντα ταῦτα ἐπλαττε τόσον ζωηρῶς ἢ φαντασία του, ὥστε τὸ πᾶν δι' αὐτόν ἐφαίνεται σκοτεινὸν καὶ φορικῶδες.

Ἐν τοιαύτῃ ὦν καταστάσει καὶ μὴ θεωρῶν ἑαυτὸν ἀσφαλῆ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὅπου τότε διέμενε, ζητήσας τοῦτο καὶ πεισθεὶς νὰ ἀκολουθήσῃ ἱατρικὴν θεραπείαν, διελογίσθη νὰ πράξῃ παράτολμον φυγὴν παρακινήσει ὑπὸ τοῦ φόβου ὃν εἶχε πάντοτε ὅτι ἐπαπειλεῖτο ἢ ζωῆ του, συνέτεινε δὲ πολὺ εἰς τοῦτο καὶ ἡ οἰκτρὰ διανοητικὴ του κατάστασις ἢ πάντοτε οὕσα ἐπισφαλῆς πολὺ δὲ ἐπιφοβώτερα καταστᾶσα ἐνεκα τῆς ἐκτάκτου θερμότητος τοῦ θέρους τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ἡ φυγὴ του ὑπῆρξεν εὐκόλος ἂν καὶ πάντοτε ὑπεβλέπετο, κατορθῶναι νὰ διαφυγῇ τὰ ὄμματα τῶν φυλάκων του τὴν 20 Ἰουλίου τοῦ 1579 καὶ μόνος, ὑπὸ ποιμενικὸν ἐνδυμα κρυπτόμενος ἀποδιδράσκει τῶν ἀνακτόρων, ἀνευ χρημάτων, καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῶν δυστυχῶν του καὶ ὑπὸ τῶν ζωηρῶς πλαττομένων ὑπὸ τῆς φαντασίας του δολοφόνων καὶ δηλητηριαστῶν καὶ τοῦ

θερμοῦ ἔρωτος τῆς Λεονώρας ἦν πάντοτε ἐλάτρευε, καταφεύγει εἰς τὰ Ἀπένινα ὅπου κρυφθεὶς ἐπὶ τινα καιρὸν διαφεύγει τὰ ἔχνη τῶν ἀποσταλέντων πρὸς σύλληψιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Δουκὸς τῆς Φεοράρας, εἶτα δὲ ἀποφεύγων τὰς πόλεις εἰς ἅς ἦτο γνωστός, ὁδεύων ἐπὶ τῶν ἀτραπῶν καὶ κρυπτόμενος εἰς τὰ σπήλαια καὶ δάση, φθάνει ἄγνωστος εἰς Νεάπολιν, ὅπου νομίζων ἑαυτὸν ἐν ἀσφαλείᾳ παρουσιάζεται εἰς τοὺς φίλους του, οἵτινες τὸν ὑπεδέχθησαν καὶ τὸν ἐπεριποιήθησαν ὅσον ἠδυνήθησαν κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἀνησυχῶν καὶ οὐδεμίαν αἰσθανόμενος εὐχαρίστησιν. εἰς τὰς προσφερομένας εἰς αὐτὸν περιποιήσεις καὶ τιμὰς ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν φίλων του καὶ τῶν ἐπιστήμων ἀνδρῶν, ἐπιχαίροντων διότι μεταξὺ τῶν ἐμελλε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ζήσῃ ὁ Τάσσο, ἀλλὰ πάντοτε βασιανίζόμενος ὑπὸ τρομερῶν σκέψεων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ λησμονήσῃ τὴν Λεονώραν τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις ἀνέξει τὰς πληγὰς του καὶ τὴν ὁποίαν ἡ ἀπομάκρυνσις καθίστα μᾶλλον ἐπιθυμητὴν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ, ἀποφασίζει, ἐλπίζων νὰ εὕρῃ ἡσυχίαν, νὰ μεταβῆ εἰς τὴν γενέθλιον χώραν του παρὰ τῇ ἀδελφῇ του Κορνηλία, σύζυγον οὖσαν πτωχοῦ τινος εὐγενοῦς τοῦ Σορρέντου.

Ἴνα δὲ δοκιμάσῃ τὴν ἀγάπην ἣν ἡ ἀδελφὴ του ἔτρεφε πρὸς αὐτὸν, σοφίζεται μέθοδον εἰσαγωγῆς πρὸς αὐτὴν ὅπως πρωτότυπον καὶ καταδεικνύουσαν τὸν σάλον ὃν ὁ ἐγκέφαλός του εἶχε πάθει, ἐνδεδυμένος χωρικὰ προαναγγέλλεται ὡς κομίστης ἐπιστολῆς τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, μὴ ἀναγνωρισθεὶς δὲ ὑπ' ἐκείνης, διότι ἡ πολυετής ἀπουσία καὶ αἱ δυστυχίαι του τὸν εἶχον καταστήσει ἐντελῶς ἀγνώριστον, τῇ ἐγχειρίζει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν τῇ περιέγραφε μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα τὴν θέσιν του, τῇ ἔλεγε ὅτι εὕρισκετο εἰς ἔλσεινὴν κατάστασιν καὶ ὅτι διέτρεχε μέγαν κίνδυνον νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του, τὸσον δὲ διακεκρυμένως καὶ μὲ τὸσπν πιθανότητα ἐξιστόρει ταῦτα, ὥστε ἡ δυστυχὴς Κορνηλία ἔπεσε λυπόψυχος, καταληφθεῖσα ὑπὸ φόβου διὰ τὴν δεινὴν θέσιν τοῦ μόνου καὶ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Ὁ Τάσσο ἀμέσως συνῆραμεν αὐτὴν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις τῆς, ἐναγ-

καλιζόμενος αὐτὴν καὶ αἰτιόμενος ἐκείνου, οἵτινες ἕνεκα τῆς φθορᾶς καὶ ἐπιβούλου πρὸς αὐτὸν διαγωγῆς των, τὸν ἔκαμεν νὰ δυσπιστῇ, ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς προσφιλοῦς του Κορνηλίας.

(Ἐπεταί συνέχια.)

ΑΛΦΡΕΔΟΥ ΔΕ ΜΥΣΣΕ

ΡΟΛΛΑΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Α'.

Ἐνθυμείσθε τὸν χρόνον, καθ' ὃν ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς κατέπιπτε καὶ ἐξῆ εἰς λαὸν θεῶν· καθ' ὃν ἡ Ἀφροδίτη Ἀτάρτη, κόρη τοῦ πικροῦ κύματος, διέσειε, παρθένος ἔτι, τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς τῆς, καὶ ἐγονιμοποίησε τὸν κόσμον συστρέφουσα τὴν κόμην τῆς; Ἐνθυμείσθε τὸν χρόνον καθ' ὃν αἱ ἔρωτικα Νύμφαι ἐκυμαίνοντο εἰς τὸν ἥλιον τῶν ἀνθέων, τῶν ὑδάτων, καὶ ἐθώπευον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν διὰ μεγάλου γέλωτος, τοὺς ῥαθύμους Φαύνους κοιμωμένους εἰς τοὺς καλάμους· καθ' ὃν αἱ πηγαὶ ἔτρεμον ἐκ τῶν φιλημάτων τοῦ Ναρκίσσου· καθ' ὃν ἂν ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὁ Ἡρακλῆς περιέφερε τὴν αἰωνίαν δικαιοσύνην ὑπὸ τὸν αἰμοσταγῆ μανδύαν του, ἐνδεδυμένος ὡς λέων· καθ' ὃν τὰ ἐμπαικτικὰ δασόβεια πτηνὰ εἰς τὸν φλοιὸν τῶν δρυῶν μετὰ τῶν πρασίνων κλάδων ἐδοноῦντο εἰς τὸν ἀνεμον, καὶ ἐσύριζον εἰς τὴν ἡλῶ τὸ ἄσμα τοῦ διαδάτου· καθ' ὃν τὰ πάντα ἦσαν θεῖα, ὡς καὶ αὐταὶ αἱ τῶν ἀνθρώπων θλίψεις· καθ' ὃν ὁ κόσμος ἐλάτρευεν ὅ,τι φρονεῖ σήμερον· καθ' ὃν τετρακισχίλιοι θεοὶ οὐδένα εἶχον ἄθεον· καθ' ὃν πάντες ἦσαν εὐτυχεῖς, ἐκτὸς τοῦ Προμηθεῦς, ἀδελφοῦ πρωτοτόκου τοῦ Σατανᾶ, πεσόντος ὡς ἐκεῖνος. Καὶ ὅταν τὰ πάντα ἠλλαξάν, ὁ οὐρανός, ἡ γῆ καὶ ὁ ἀνθρώπος, ὅταν ἡ τοῦ κόσμου κοιτὴς ἐγένετο φέρετρον αὐτοῦ, ὅταν ἡ καταγίς τῆς Ἄρκτου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ῥώμης ἐξήπλωσε τὴν συνδύνα τῆς Ζοφεράς αὐτῆς χιονώδους σωρείας.

Ἐνθυμείσθε τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἀπὸ βραδύρου αἰῶνος ἐγεννήθη αἰὼν χρυσοῦς εὐφρούτερος καὶ ὠραιότερος; Καθ' ὃν ὁ παλαιὸς κόσμος ἐσχίσε μετὰ τοῦ Λαζάρου τὸν λίθον τοῦ μνήματος, διὰ τοῦ ἀνανεωθέντος μετώπου του; Ἐνθυμείσθε τὸν χρόνον, καθ' ὃν τὰ παλαιὰ ἡμῶν ἄσματα ἦνοιγον τὰς χρυσᾶς των πέτρυγας πρὸς τὸν γοητευμένον κόσμον των· αἱ δοξασίαι μας ἔφερον τὸν λευκὸν μανδύαν τῆς παρθενίας αὐτῶν· καθ' ὃν ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ Χριστοῦ τὰ πάντα ἀνεγεννήθησαν· καθ' ὃν τὸ μέγαρον τοῦ ἡγεμόνου καὶ ὁ οἶκος τοῦ ἱερέως, τὸν αὐτὸν φέροντες σταυρὸν ἐπὶ τοῦ χαρμολίνου μετώπου των ἐξήρχοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους θεωροῦντες τοὺς οὐρανοὺς· καθ' ὃν ἡ Κολώνη καὶ τὸ Στρασοῦργον, ἡ μητρόπολις μας ἐν Παρισίοις, καὶ ἐν Ῥώμῃ ὁ ἅγιος Πέτρος, γονυπετῆς ἐν ἀπωτάτῳ μὲ τὰς πετρίνους ἐσθῆτάς των ἐπὶ τοῦ παγκοσμίου ὄργάνου τῶν προσκυνούντων λαῶν ἐτόνιζον τὸ ὡσανὰ τῶν νεογεννητῶν αἰώνων; Ἐνθυμείσθε τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καθ' ὃν τὰ πάντα ἐγένοντο, ὅσα εἶπεν ἡ ἱστορία· καθ' ὃν ἐπὶ τῶν ἁγίων τραπεζῶν οἱ σταυροὶ, ἀπὸ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ, ἦνοιγον βραχίονας ἀσπίλους καὶ λευκοὺς ὡς τὸ γάλα· καθ' ὃν ἡ Ζωὴ ἦτο νέα — καθ' ὃν ὁ θάνατος ἠλπίζεν;

Ὡ Χριστέ! δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οὐδὲ ἡ δέσπαις εἰς τοὺς ἀφώνους ναοὺς σου ὁδηγεῖ μὲ βήματα τρέμοντα· δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες μεταβαίνουν εἰς τὸν τάφον σου, τύπτοντες τὴν καρδίαν των, ἵνα ἀσπασθῶσι τοὺς αἰμοσταγεῖς πόδας σου, ἐγὼ ὄρθιος ἵσταμαι ὑπὸ τὰς ἱεράς σου στοάς, ὅταν ὁ πιστὸς λαός σου πείρῃ τῶν μαύρων θολίσκων σου κύπτει ψιθυρίζων ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν ἀσμάτων σου, ὡς εἰς εἰς τὴν πνοὴν του βορρᾶ πλῆθος καλάμων. Δὲν πιστεύω, Χριστέ! εἰς τὸν ἅγιον λόγον σου: ἐγὼ πολὺ βραδέως ἤλθον εἰς κόσμον, γεγηρακότα ἤδη. Ἀπὸ αἰῶνος ἄνευ ἐλπίδος γεννᾶται αἰὼν ἄνευ φόβου· οἱ δὲ κομῆται τοῦ ἡμετέρου ἡρῆμασαν τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ τώρα ἡ τύχη περιπλανᾷ τοὺς ἐγερθέντας κόσμους εἰς τὸν κόλπον τῶν σκιῶν τῶν φαντασιῶν των· τὸ δὲ πνεῦμα τῶν παρελθόντων χρόνων ἐπιπλανώμενον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων των, ῥίπτει

εἰς βάραθρον αἰώνιον τοὺς ἀκροτηριασθέντας ἀγγέλους σου. Οἱ ἦλοι τοῦ Γολγοθᾶ μόλις σὲ κρατοῦσι· καὶ τὸ ἔδαφος αὐτό, ὅπου ἐτάφης, ἀπεκρόβη ὑπὸ τὸ θεῖόν σου μνήμα; Ἀπέθανεν ἡ δόξα σου, Χριστέ, καὶ ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἡμῶν, ἀπὸ ζύλου ἐβένου, τὸ οὐράνιον πτώμα σου εἰς κόνιν κατέπεσεν!

Ἄλλ' ἔστω! ἅς μὴ ἐπιτραπῇ ν' ἀσπασθῶ τὴν κόνιν αὐτοῦ, τοῦλάχιστον ὡς μωρόπιστον τέκνον τοῦ ἀπίστου τούτου αἰῶνος, καὶ νὰ κλαύσω, ὦ Χριστέ! ἐπὶ τῆς ψυχᾶς ταύτης γῆς, ἥτις ἐκ τοῦ θανάτου ἐξῆ, καὶ ἥτις, ἄνευ σου, θὰ ἀποθάνῃ! Οἴμοι! τώρα, Θεέ μου, τίς ζῶν θέλει τῇ ἀποδώσει; Σὺ τὴν εἶχες ἀνανεώσει ἐκ τοῦ καθαρωτάτου αἵματός σου Ἰησοῦ, τίς ποτε θέλει πράξει, ὅ,τι σὺ ἐπραξας; Ἡμᾶς δὲ γέροντας, χθὲς γεννηθέντας, τίς θέλει μᾶς ἀνανεώσει;

Ἡμεθα τὸσον γέροντες, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεώς σου. Ἐπὶ πολὺ περιμένοντες ἀπωλέσαμεν πλεῖστα. Ὀχρότερος, ψυχρότερος εἰς τὸ ὑπερμέγεθες μνήμα του δευτέρου ἡδὴ φορᾶν ὁ Λάζαρος κεῖται ἐκτάδην. Ποῦ λοιπὸν εἶναι ὁ σωτήρ ἵνα διανοιῆ τὸς τῶν ἀφώνων μας; Ποῦ λοιπὸν ὁ γέρον ἅγιος Παῦλος, δημιουργῶν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ ἐκπλήκτων λαὸν ὀλοκλήρον μὲ τὰ θεῖα του ῥάκη; Ποῦ λοιπὸν τὸ Κύνακλον; ποῦ λοιπὸν αἱ Κατακόμβαι; Μετὰ τίνος λοιπὸν περιπατεῖ ἡ πύρινος αὐγή; Ἐπὶ τίνων ποδῶν πίπτετε ἀρώματα τῆς Μαγδαληνῆς; Ποῦ λοιπὸν δονεῖτε εἰς τὸν ἀέρα φωνὴν ὑπεράνθρωπον; Τίς ἐξ ἡμῶν θέλει γείνει Θεός; Ἡ Γῆ εἶναι τοσοῦτω γραῖα, τοσοῦτω ἐν παρακμῇ κατασειούσα κεφαλή, τοσοῦτω ἀπῆλπισμένη, ὥστε, ὅταν ὁ Ἰωάννης ἐφάνῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου τῶν θαλασσῶν, καὶ ὅταν ἡ ψυχοραγοῦσα, ἐκ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ λόγου ἀνακαιτώσα αἴφνης ὡς γυνὴ ἐγγυος, ἠσθάνθη ὅτι ἀνεπήδα ἐν αὐτῇ μία νέα οἰκουμένη. Αἱ ἡμέραι ἐπανῆλθον τοῦ Κλαυδίου καὶ τοῦ Τιβερίου· τὰ πάντα ἐνταῦθα, ὡς τότε, ἐτελεύτησαν μετὰ τοῦ χρόνου καὶ ὁ Κρόνος κατέπιε τὸ αἷμα τῶν τέκνων του· ἄλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐλπίς ἀπέκαμεν ὅσα μήτηρ μὲ στῆθος κατατετραυματισμένον,

Ορέψασα δὲ πλείστα ἀναπαύεται ἡδὴ κατασταθεῖσα ἄγονος.

B'.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀπίστων τῆς πόλεως τοῦ κόσμου, ἔνθα ἡ ἀκολασία χορηγεῖται ἐπὶ τιμῇ μακροτέρᾳ τῆς γρηαιότερας κατὰ τὴν κακίαν καὶ τῆς μᾶλλον πολυγνώτου πόλεως τῶν Παρισίων, προτίθεται νὰ εἴπω ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἄσματος ἦτο ὁ Ἰάκωβος ὁ Ῥόλλας. — Οὐδέποτε εἰς τὰ καπηλεία, ὑπὸ τὰς τρεμούσας ἀκτῖνας τῶν ὠχρῶν λύχων ἀπειθέστερον παιδίον εἶχε κατακλιθεῖ ἐπὶ τραπέζης θεριμῆς ἢ ἐπὶ τραπέζης κυβείας Ὁ Ῥόλλας οὐχί, ἀλλὰ τὰ πάθη ἐκυβέρνων τὴν ζωὴν του. — τὰ ἄφρονε προβαίνοντα, ὡς ποιμὴν ὑπνώτων θεωρεῖ τὸ ὕδωρ ῥέον. Τὰ πάθη του ἔζων — καὶ τὸ σῶμά του ἦτο τὸ ξενοδοχεῖον, ἔνθα ἐστάθμευον οἱ ὠχροὶ οὗτοι περιηγηταί: ποτὲ μὲν ἵνα θραύσιν ἐκεῖ τὰς κλῖνας καὶ τοὺς τοίχους, ἵνα εἰς τὸ σκότος συζητῶνται καὶ ἀνοίγωνται τὰ ἐντόσθια, ὡς ἔλαφοι ὀργῶσαι καὶ ὡς ἀθληταί ποτὲ δὲ ἵνα συμπύλη μεθυόμενος ὡς εὐθυμα πτηνὰ, ὅσα ῥυπὴ ἀνέμου συνάγει, καὶ ἄτινα ἀπέναντι εἴκωσιν ἐρώτων ἕνα θάμνον ἀνθηρόν ἔχουσιν. Ὁ πατὴρ τοῦ Ῥόλλας εὐγενολάτρις ἀνόητος, εἶχεν ἀναθρέψει τούτων ὡς πλούσιον κληρονόμον, χωρὶς νὰ σκεφθῆ ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐν τῇ μικρᾷ πόλει του εἶχε καταφάγει πλέον τοῦ ἡμίσεως τῆς περιουσίας του. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Ῥόλλας ἐν μιᾷ ὥραϊα φθινοπωρινῇ ἐσπέρᾳ ἐθεάθη, δεκαετῆς ὢν, αὐτεξούσιος, χωρὶς νὰ ἔχη ἐν τῇ χειρὶ οὔτε προτέρημα τι, οὔτε ἐπάγγελμα, ἤθελε δ' εὐρίσκει ἀλλαχού πᾶσαν ἐργασίαν ἀδύνατον οἷοςδὴποτε βίος, ὑπὲρ του καθῆκον, ἐξήγειρεν ἐπὶ τοῦ χεῖλους του γέλωτα ἄσβεστον. Κατὰ συνέπειαν, καταναλίσκων τὴν ἐναπολειφθεῖσαν μικρὰν περιουσίαν διήγεν ὡς ἄρχων τις μέγας οἶον ὁ Θεὸς τὸν εἶχε πλάσει.

Ὁ Ἡρακλῆς, βαρυνθεὶς τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ ἐργασίαν, ἐκάθησεν ἡμέραν τινα, ὡς λέγουσι, μεταξύ διπλῆς ὁδοῦ. Εἶδε τὴν ἡδυπάθειαν τείνουσαν πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα: ἠκολούθησε δὲ τὴν ἀρετήν,

ἥτις ἐφάνη τούτῳ ὠραιότερα. Σήμερον οὐδὲν ὑπάρχει ὠραῖον, οὔτε τὸ κακόν, οὔτε τὸ καλόν. Ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος εἰς οὐδὲν ἐφίσταται, περὶ οὐδενὸς ἀμφισβάλει· οἱ παρελθόντες αἰῶνες ἐξετέλεσαν τὴν μεγάλην αὐτοῦ πορείαν μεταξύ τῶν δύο ἀτραπῶν, ὧν τινων οὐδὲν πλέον ὑπολείπεται.

Ὁ εἰκοσαετής Ῥόλλας ἐπραξεν ὅτι εἶχον πράξει καὶ οἱ πρόγονοί του. Ὅτι δὲ βλέπει τις εἰς τὰς εἰσόδους μεγάλης πόλεως, εἶναι σφαγεῖα, τείχη, κοιμητήρια κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσερχόμενος τις εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀρχεται τῶν μωριῶν του. — Ἡ ἱερά παρθενία κρύπτεται ἐκεῖ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ὑπὸ τριπλοῦν περιβολῶν καλύπτεται μὲν ἡ αἰδώς, ἀλλ' ἡ διαφθορά ἀσπάζεται ἐν πλήρει μεσημερίᾳ τὴν πορνείαν. Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόλπον των δὲν ὑποδέχονται τὸν ὁμοῖον αὐτοῖς, εἰμὴ ὅταν ἐνέβαλεν εἰς τὸν βορβορώδη ποταμὸν τὸν ἄγνον καὶ φλογισμένον χάλυθα τῆς φοβερᾶς ῥομφαίας ἣν ἔλαβεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς ἄμυναν.

Ὁ Ἰάκωβος ἦτο μέγας, εὐθύς, ἀτρόμητος καὶ ἀγέρωχος, ἡ ἔξις, ἥτις ὡς παρομιάν ἔχει τὴν ζωὴν, τῷ ἐπροξένει ἄνιαν. — Εὐτυχῶν ἢ δυστυχῶν, οὐδὲν ἐπραξεν ὡς αὐτῆ, ἐφύλαξεν ὑπὲρ τῶν θεῶν του, τὴν τόλμην καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν, ἀδελφὰς αὐτοῦ πρωτοτόκου.

Ἐλαβε τρία βαλάντια χρυσοῦ, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη ἐξῆσεν ὑπὸ τὸν ἥλιον; οὐδαμῶς τοὺς νόμους συλλογιζόμενος· οὐδέποτε δὲ υἱὸς τοῦ Ἀδάμ ὑπὸ τὸ ἄγιον φῶς ἐκ τῆς ἀνατολῆς πρὸς τὴν δύσιν, περιήγαγεν ἐπὶ τῆς γῆς μείζονα περιφρόνησιν τῶν λαῶν καὶ τῶν βασιλέων.

Μόνος περιεπάτει ὀλόγυμνος εἰς αὐτὴν τὴν μετεμπίσειν τὴν καλουμένην ζωὴν, ὁμιλῶν ἀγέρωχος. Ὅμοια δὲ πρὸς τὴν χρυσῆν ἐσθῆτα τοῦ νέου Ἀλκιβιάδου ἢ ῥάθυμος αὐτοῦ ἀλαζωνία, ἐπεσύρετο ὀπισθεν αὐτοῦ ὡς βασιλικὸς μανδύας ἐκ τῶν ἀνακτόρων εἰς τοὺς ῥυάκας.

Οὐδεὶς ἠγνόει, ὅτι τρία ἔτη ἦτο νὰ ζῆσιν καὶ νὰ φάγη τὴν περιουσίαν του. Οἱ ἄνθρωποι ἐμειδίωσαν θεωροῦντες αὐτὸν ταῦτα πράττοντα, καὶ αὐτὸς, ταῦτα πράττων, ἔλεγε συνήθως ὅτι ἤθελεν αὐτοκτο-

νήσει, ὅταν πλέον οὐδὲν ἤθελεν ἔχει.

Ἦτο εὐγενὴς καρδίᾳ, ἀφελῆς ὡς ἡ νηπιότης, ἀγαθὸς ὡς ἡ εὐσπλαγγία, μέγας, ὡς ἡ ἐλπίς. Οὐδέποτε ἤθελεσε νὰ πιστεῦσιν τὴν πενίαν του. Ὁ ὀπλισμὸς, τὸν ὁποῖον ἔφερε, δὲν ἐνηρμόζετο εἰς τὸ ἀνάστημά του· ἦτο καλὸς τὸ πολὺ διὰ μίαν ἡμέραν μάχης, καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ὑπῆρξεν ὡς νύξ θεοῦ.

Ὅταν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡ ἀγρία φορὰς μετὰ τριήμερον ὀδοπορίαν, ἀναμνεῖ ἡμέραν θεαλλώδη, ἵνα πῆν τὸ οὐράνιον ὕδωρ ἐπὶ τῶν κεκονιαμένων φοινίκων, ὁ δ' ἥλιος εἶναι μολύβδιος, καὶ οἱ φοινίκες ἐν σιγῇ ὑπὸ τὸν πυριφλεγῆ οὐρανὸν αὐτῶν κλίνουσι τὰς μακρὰς των κόμας, ζητεῖ τὸ φρέαρ τῆς ἐν τῇ ἀπειρῳ ἐρήμῳ, πλὴν ὁ ἥλιος τὸ ἐξήρανε· καὶ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βράχου οἱ λέοντες ἀνατριχιάζοντες, καθεῦδουσι βοῶντες. Αὕτη αἰσθάνεται ἑαυτὴν καμπομένην· οἱ αἱματομένοι ῥώθωνές τῆς, εἰσδύουσιν εἰς τὴν ἄμμον, καὶ ἡ ἄμμος διψῶσα, συνέρχεται, ἵνα καταπῆ ἀπλήστως τὸ ἄχραντον αὐτῆς αἷμα. Τότε ἡ φορὰς κατακλίνεται καὶ τὰ ὄμματα τῆς σβέννυνται ἢ δὲ ὠχρὰ ἐρημος κατακυλῖει ἐπὶ τοῦ τέκνου τῆς τὰ σιγηλά κύματα τῆς κινητῆς αὐτῆς νεκρωσίμου σινδόνος.

Δὲν ἐγίνωσκον, ὅταν αἱ συνοδαὶ καμῆλων διεβάνον ὑπὸ τὰς πλατάνους, ὅτι ὤφειλε νὰ παρακολουθήσῃ καὶ νὰ κύψῃ τὸ μέτωπον, νὰ εὐρῆ εἰς Βαγδάτ σταύλους δροσερούς, φάντας ἐπιχρύσους, χλόας ἀνθηρὰς καὶ φρέατα τῶν ὁποίων ὁ οὐρανὸς οὐδέποτε τὸν πυθμένα εἶδεν.

Ἐὰν ὁ Θεὸς μᾶς ἐξήγαγε πάντας ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ, βεβαίως ὤφειλε νὰ πλάσῃ με ἀργίλον ἐκτακτον καὶ νὰ ξηράνη διὰ τῶν ἀκτίνων ἡλίου ἐξωρισμένου, τὸ ὄν τοῦτο οἰονδῆποτε, ἢ τὸν ἀετόνη ἢ τὴν χελιδόνα, τὸ μὴ δυνάμενον νὰ κάμψῃ οὔτε τὸν τράχηλον, οὔτε τὴν πτέρυγα, καὶ τὸ ὁποῖον ἀντὶ πάσης περιουσίας, μίαν μόνην ἔχει λέξιν· — τὴν ἐλευθερίαν.

Γ'.

Μήπως ἐπὶ τῆς χιόνος ἢ ἐπὶ ἀνδριάντος, ἢ χρυσῆ αὐτῆ λυχνία, εἰς τὴν σικιὰν ἐπικρεμαμένη, συντείνει εἰς τὸ νὰ κυμα-

τίζη τὸ τρέμον τοῦτο κυανόχρουν παραπέτασμα; Ὅχι, ἡ χιὼν εἶναι μᾶλλον ὠχρὰ, τὸ μάρμαρον εἶναι ἤττον λευκόν. Ἐδῶ παιδίον κοιμᾶται. — Ἐπὶ τῶν ἀνοικτῶν δὲ χειλέων αὐτοῦ ἐπιπλανᾶται ἐκ διαλειμμάτων ἀσθενῆς καὶ γλυκὺς στεναγμὸς· στεναγμὸς ἐλαφρότερος τῶν στεναγμῶν τῶν πρασίνων φυκῶν, ὅταν τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τῶν θαλασσῶν ἐπιπλανᾶται ὁ ζέφυρος, καὶ ὅταν, αἰσθανόμενος ἐπικαμπομένης τὰς βαλασμῶδεις πτέρυγας τοῦ ὑπὸ τὰ ἐνθερμα φιλήματα τῶν προσφιλῶν ἀνθέων, δέχεται ἐπὶ τῶν γυμνῶν βραχιόνων του τοὺς μαργαρίτας τῶν καλάμων.

Ἐνταῦθα παιδίον κοιμᾶται, ὑπὸ τὰ πυκνὰ ταῦτα παραπετάσματα, παιδίον δεκαπενταετές, — σχεδὸν μία νεάνις· οὐδὲν εἰσέτι ἐσχηματίσθη εἰς τὸ θελξικῆρον τοῦτο πλάσμα. Τὸ δὲ μικρὸν Χερουβὶμ, τὸ φυλάσσει τὴν ψυχὴν του, ἀμφισβᾶλλει ἐὰν αὐτὸ ἦναι ἀδελφὸς του, ἢ ἐὰν ἦναι ἐραστής του. Ἡ μακρὰ τῆ δεκκαετῆς ἐρριμένη κόμη του, τὴν καλύπτει ὀλόκληρον. Ὁ σταυρὸς τοῦ περιδεραιοῦ ἐγκείται εἰς τὴν χεῖρά τῆς, ἵνα δῆθεν δείξῃ ὅτι ἐξετέλεσε τὴν δέησίν τῆς, καὶ ὅτι μέλλει νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ αὐρίον ἐξεγειρομένη.

Καθεῦδει, θεωρήσατε· — οἶον μέτωπον εὐγενὲς καὶ λαμπρόν! Πανταχοῦ ὡς γάλα καθαρὸν, ἐπὶ ὕδατος διαυγοῦς ὁ οὐρανὸς τὴν αἰδῶ διέχυσε ἐπὶ τοῦ κάλλους τῆς. Ἰδέτε τὴν, κοιμᾶται ὀλόγυμνος, με τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας. Δὲν φαίνεται ὅτι ἡ νύξ τὴν δεικνύει ἐτι ὠραιότεραν; Ὅτι αἱ χαρίσσαι ἐκεῖναι λάμψεις, πάλλουσι περὶ αὐτῆς, ὡσεὶ ἄκρον τὸ ζοφερόν τῆς ἐσπέρας Πνεῦμα ἡσθάνετο ἐπὶ τοῦ περικαλλοῦς τούτου σώματος φρίσσοντα τὸν μαῦρον μανδύαν του;

Τὰ σιγηλά τοῦ ἱερέως πρὸς τὸν περιβολὸν βήματα, ἀνασκιρτῶσι τὴν καρδίαν ἐκ τρόμου ἤττον ἱεροῦ, ὦ παρθένη! τοῦ κρότου τῶν ἐλαφρῶν στεναγμῶν σου. Ἰδέτε τὸν θάλαμον καὶ τὰς δροσερὰς ἐκεῖνας πορτοκαλέας, τὰ βιβλία, τὸν ἱστόν, ἐκεῖνον τὸν εὐλογημένον κλάδον, ὅστις κλίνει κλαίων ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου σταυροῦ· δὲν ἤθελε τις ἐνταῦθα ζητήσῃ τῆς Μαργαρίτας τὸ ῥοδάκιον, εἰς τὸν με-

λαγχολικὸν τοῦτον καὶ ἀγνὸν παράδεισον; Δὲν φρονεῖτε ὅτι εἶναι καθαρὸς ὁ ὕπνος τοῦ νηπιῦ; Ὅτι ὁ Θεὸς τῷ ἔδωκε τὴν καλλογὴν του πρὸς ἄμυναν; Ὅτι ὁ ἔρως παρθένου εἶναι εὐσέβεια, ὡς ὁ οὐρανὸς ἔρως, καὶ ὅτι πλησιάζων τις εἰς αὐτήν, αἰσθάνεται φρίττουσαν εἰς τὸν ἀέρα, ὃν ἀναπνέει, τὴν πτέρυγα τοῦ Σεραφίμ, τοῦ ζηλοτύπου τοῦ πλησίον τῆς ἀγρυπνουμένης;

Ἐὰν δὲν ᾔναι ἡ μήτηρ σου αὕτη, ἡ παρακαθημένη εἰς τὸ προσκεφάλαιόν σου καὶ ἡ θεωροῦσα τὸ ὠρολόγιον καὶ τὴν σπινθηροβολοῦσαν ἐστίν, σείουσα τὴν κεφαλὴν ἀνησυχῶς, διατί τοσοῦτω βραδέως περιμένει αὐτὴ ἐνταῦθα;

— Ἐὰν δὲν ᾔναι ἡ μήτηρ σου αὕτη, διὰ ποῖον πορεύεται νὰ διανοιῇ πρὸ τινων στιγμῶν τὴν θύραν καὶ τὸν ἐξώστην σου . . . μὴ διὰ τὸν πατέρα σου; Καὶ ὁ πατήρ σου, Μαρία, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀπέβιασε. Διὰ ποῖον λοιπὸν αἱ φιάλαι, ἡ ἀχνίζουσα τράπεζα, ἡ ἰδιοχείρως προητόμασε; Διὰ ποῖον λοιπὸν αἱ λαμπάδες, καὶ τίς λοιπὸν μέλλει νὰ ἔλθῃ; . . . Οἷος δὴ ποτε καὶ ἂν ᾔναι, σὺ κοιμάσαι, σὺ δὲν εἶσαι ἐρωμένη του. Οἱ ὄνειροι τῶν νυκτῶν εἶναι καθαρότεροι τοῦ φωτός, εἶναι ὄνειροι νεώτατοι, ἀνίκαινοι νὰ σοὶ ὁμιλήσωσι περὶ ἔρωτος. Διὰ ποῖον λοιπὸν εἶναι ὁ μανδύας οὗτος, τὸν ὁποῖον ἡ γυνὴ αὕτη σπογγίζει, πλήρη βορβόρου καὶ κατὰ βρεκτον ἐκ τῆς βροχῆς; ὁ μανδύας οὗτος, Μαρία, εἶναι κάθυγρος. Αἱ χεῖρές σου, τὸ πρόσωπόν σου, γίνονται ῥοδοκόκκινα ἐκ τῆν ψυχρᾶς τοῦ ἀνέμου πνοῆς; Ἡ γυνὴ αὕτη δὲν εἶναι μήτηρ σου βεβαίως.

Σιωπή! ὁμιλῆσαι ἠκούσθησαν, ἀγνωστοὶ γυναῖκες διήνοιξαν τὴν πύλην, — καὶ ἄλλαι ἡμίγυμνοι, ἄτακτον φέρουσαι τὴν κόμην καὶ συρόμεναι πρὸς τεῖχην, διήρχοντο ἐν ἰδρώτι, σκοτεινοὺς διοδρόμους. Λυχνία ἐκινήθη — τὰ λείψανα ὀργίου εἰς τὰς τελευταίας τοῦ θλιβεροῦ φωτός τῆς λάμπης ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ βάθος θαλάμου ἀποκέντρου. Συνεκρούοντο τὰ ποτήρια ἐπὶ τοῦ κοκκινίσαντος τραπεζομανδύλου, κατέπεσαν ἡ θύρα ἐκ τοῦ κρότου καγγάσματος φρικαλέου.

Φάσμα τοῦτο, Μαρία μου, δὲν εἶν' ἀληθές; Φάσμα ἀνόητον, καταπλήξαν τούς ὀφθαλμούς μου. Πάντες ἀναπαύονται,

πάντες καθεύδουσιν· ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι ἡ μήτηρ σου, τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, εὐοσμὸν ἔλαιον λούει τὴν κόμην σου, καὶ ἡ ἀγνὴ ἐρυθρότης, ἥτις καλύπτει τὸ ὠραῖόν σου μέτωπον, ἐκπηγάξει ἀπὸ τοῦ αἵματος τῆς καρδίας σου.

Σιγή! ἄνθρωπος τὴν θύραν κρούει, — καὶ ἐπὶ τῶν θλιβερῶν πλακῶν βῆμα ἠχόεν τὴν νύκτα φέρει εἰς ἀνασκίρτησιν. Λάμπρις δὲ τρέμουσα, πλησιάζει μετὰ δύο σκιῶν. . . . Σὺ εἶσαι, ἰσχὺν Ῥόλλα; τί ζητεῖς ἐνταῦθα;

Ἦ Φάουστ! δὲν ἦσο ἐν ᾧ ἐψυχορράγεις ἐκείνην τὴν νύκτα τῆς ἀγωνίας, καθ' ἣν ὁ πεπτωκὸς ἀρχάγγελος, ὑπὸ τὸν πύρινον μανδύαν του, ὡς σκιάν ἐλαφρᾶν σ' ἀνῆρπασεν εἰς τοὺς ἀέρας, κρεμάμενον εἰς τοὺς πόδας του; Δὲν ἀνεφώνησας τότε τὸ ὑστατόν σου ἀνάθεμα, καὶ ὅταν ἀνεσκίρτησας ἐκ τοῦ θορύβου τῶν ἱερῶν ἀσμάτων, δὲν ἐκτύπησας κατὰ τὴν τελευταίαν σου βλασφημίαν, τὸ ἐξηκονταετὲς μέτωπόν σου εἰς τοὺς ἀροστριασθέντας τοίχους σου; Καί, τὸ κόνιον ἔτρεμεν ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ σου χεῖλους· ὁ δὲ θάνατος, ὅστις συνεβάδιζε μετὰ σοῦ εἰς τὰ ἀκατανόμαστα ἔργα σου, εἶχε καταβιβάσει πλησίον σου μέχρι θάθους τὸν ἀτελεύτητον ἔλικα τῆς μακρᾶς αὐτοχειρίας σου· ὡς ἡ καρδία σου γεγηρακῆται καὶ ἀνίκαινος ν' ἀνοιχθεῖ, ἐθαυμάσθη ὡς βράχος τὸν χειμῶνα, σχιζόμενος ὑπὸ τοῦ παγετοῦ. Ἦλθεν ἡ ὥρα σου, ἄθεε, πολὺ ἔγρον· τὸ δένδρον τῆς γνώσεώς σου ἐξερριζώθη. Ὁ καταστρεπτικὸς ἄγγελος σὲ εἶδε μετ' ἐκπλήξεως νὰ χύσης εἰσέτι, ὅπως πωληθῆς εἰς τὸν Ἐωσφόρον, σταγόνα αἵματος ἐκ τοῦ κατεσκληκτότος βραχιόνος σου. Ὡ! ἐπὶ τίνοσ ὤκεανού, ἐπὶ τίνοσ ζοφεροῦ σπηλαίου, ἐπὶ τίνοσ δάσους ἀνθέων καὶ δροσερῶν ἔλαιων, ἐπὶ τίνοσ χιόνος ἀνεπαφούς ἐν τῇ κορυφῇ τῶν παγετῶν, πνέει πρὸς τὴν αὐγὴν αὐρα τοσοῦτον καθαρὰ, ζέφυρος τοσοῦτον πλήρης ἐκ τῶν δακρύων τοῦ ἀέρος, ὅσον ἐκεῖνος, ὅστις διέβη ἐπὶ τῆς πολιᾶς κεφαλῆς σου, ὅταν ὁ Θεὸς σοὶ ἐπέτρεψε νὰ δράξῃς πάλιν τὴν ζωὴν, ἐκ τοῦ παρθενικοῦ μανδύου παιδίου δεκαπενταετοῦς; Δεκαπενταετοῦς πλάσματος! Ὡ Ῥωμάε! ἡλικίαν τῆς Ἰουλίας! Ἡλικίαν, καθ' ἣν ἠγαπάτε ἀλλήλους! καθ' ἣν ὁ

πρωῖνὸς ἄνεμος, ἐπὶ τῆς συρικῆς κλίμακος, εἰς τὸν κελαιδισμόν τοῦ κορυδαλοῦ, ἠύφρανε τὰ μακρὰ σὰς φιλήματα καὶ τοὺς ἀτελευτήτους ἀσπασμούς σας! Ἐτη πέντε καὶ δέκα! — ἡλικίαν οὐρανίαν, καθ' ἣν τὸ δένδρον τῆς ζωῆς ὑπὸ τὸν χλοερὸν παράδεισον τῆς εὐώδους ἐρήμου, λούει τοὺς ἐπιχρύσους καρπούς του ἀπὸ σμύρναν καὶ ἀμβροσίαν, καὶ ἵνα τὸν ἀέρα γονιμοποιῇ ὡς φοῖνιξ τῆς Ἀσίας, κρύπτει εἰς τὸν ἄνεμον τὸν εὐώδη αὐτοῦ πέπλον! Πέντε καὶ δέκα ἔτη! — ἡλικίαν, καθ' ἣν ἡ γυνὴ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεώς της ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, διαλάμπουσα ὑπὸ ἀθωότητος, τοσοῦτον πλουσίαν κατὰ τὸ κάλλος, ὥστε ὁ ἀθάνατος πατήρ αὐτῆς κατέστησεν ἐξ αὐτῆς αἰώνιαν τὴν ἡλικίαν τῶν χρυσῶν του φαλάγγων!

Ὡ! τὸ ἄνθος τῆς Ἐδέμ διατί σὺ τὸ ἐμάρανες, ἀμέριμον παιδίον, ὠραία Εὐα χρυσόθριξ; Ἡ εἰμαρμένη σου ἦτο τὰ πάντα νὰ προδώσῃς, τὰ πάντα ν' ἀπολέσῃς· σὺ τὸν Θεόν σου ἐπλάσας θνητὸν καὶ ἡγάπησας κάλλιον. Ἐὰν σοὶ ἀποδώσωσι τὸν οὐρανόν, θὰ τὸν ἀπολέσῃς πάλιν. Σὺ γινώσκεις κάλλιον ὅτι ἀλλαχοῦ ἐσὲ ὁ ἄνθρωπος λατρεύει· μετ' αὐτοῦ πάλιν θὰ ἐπεθύμεις νὰ ἐξορισθῆς, ὅπως ἀποθάνῃς ἐπὶ τῆς καρδίας του καὶ οὕτω αὐτὸν παρηγορήσῃς.

Ὁ Ῥόλλας ἐθεώρει μὲ ὄμμα μελαγχολικὸν τὴν ὠραίαν μικρὰν Μαρίαν, καθεύδουσαν ἐπὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς κλίνης· δὲν ἤξεύρω τι φρικαλέον καὶ σχεδὸν σατανικὸν τῇ ἐπέφερε ῥίγος ἀκούσιον μετὰ τῶν ὀστέων. Ἡ μικρὰ Μαρία ἦτο πολὺ τιμος. — Ἰνα δὲ διέλθῃ μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα του, εἶχε δαπανήσει καὶ αὐτὸν τὸν τελευταῖον ὄβολόν του. Τοῦτο ἐγίνωσκον οἱ φίλοι του. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος φθάνων, ἔλαβε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χεῖρα καὶ ὑπόσχεσιν ἔδωκε, τὴν χεῖρά του κρατῶν, ὅτι οὐδεὶς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ζῶντα ἤθελε τὸν ἴδει. Τρία ἔτη, — τὰ ὠραιότερα τρία τῆς ἀχμαΐας αὐτοῦ νεότητος, — τρία ἔτη ἡδυπαθείας, παραφορᾶς καὶ μέθης ἐμελλόν νὰ σθεσθῶσιν ὡς ὄναρ ἐλαφρόν, ὡς τὸ ἀπώτατον ἄσμα πτηνοῦ μεταβατικῶν. Καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην τὴν θλιβεράν, — νύκτα θανάτου, — τὴν ἐσ-

χάτην, — νύκτα, καθ' ἣν ὁ ἀγωνίων εἰσέτι δέεται, ὅταν τὸ χεῖλος διατελῇ ἀφώνον, — νύκτα, καθ' ἣν διὰ τὸν καταδίκον τὰ πάντα τοσοῦτω πλησιάζουσι τὸν Θεόν, τὰ πάντα συγχωροῦνται, αὐτὸς ἤρχετο νὰ τὴν διέλθῃ πλησίον κόρης ἀτίμου, αὐτὸς Χριστιανός, ἄνθρωπος, υἱὸς ἀνθρώπου! Καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη, τὸ μικρὸν ἐκείνο πλάσμα, μικρὸς τις χόρτος, παιδίον, ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ τάφου του ἐκοιμάτο, ἐκείνον ἀναμένον.

Ὡ χάος αἰώνιον! ἡ νηπιότης ἐκπορευομένη! Καὶ δὲν ἦτο κάλλιον, ἐπὶ τῆς κλίνης ἐκείνης, τῆς ἀνευ ἀμύνης, νὰ τραυματισθῇ τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο σῶμα, διὰ τῆς αἰχμῆς δρεπάνης! Ν' ἀρπάσῃ τὸν χιονόλευκον ἐκεῖνον τράχηλον καὶ νὰ καταθραύσῃ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ; Δὲν ἦτο προτιμητέον νὰ θέσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου προσωπεῖον ἀσθέστου μετὰ χειρίδος σιδηρᾶς, ἢ νὰ τὸ μεταποιῇ εἰς ῥύακα διαυγῆ κατὰ τὴν ἐπιφανείαν, ἀντανακλῶντα τ' ἄνθη καὶ τὸν διαβατικὸν ἀστέρα, καὶ νὰ μιάνῃ οὕτω τὸ βάθος τῶν δηλητηριῶν τοῦ Ἄδου;

Ὡ! πόσον εἶναι εἰσέτι ὠραία! οἷος θησαυρός, ὦ φύσις! ὦ! οἷον πρῶτον φίλημα ὁ ἔρως ἠτοιμάζε δι' ἑαυτόν! Οἷους ἤδεις καρπούς ἤθελε παραγάγει, ὅταν τὸ ἄνθος τῆς ὠριμάσεως, ἡ οὐρανία αὐτῆ καλλονὴ καὶ οἷα φλοῦξ καθαρὰ ἤθελεν ἡμέραν τινὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τῆς ἀγνῆς ἐκείνης λυχνίας!

Πενία! πενία! σὺ εἶσαι ἡ ἑταῖρα. Σὺ ὤθησας τὸ παιδίον τοῦτο εἰς αὐτὴν τὴν κλίνην, τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλλάς ἤθελε βίβει ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἀρτέμιδος! Θεώρησον, — τὴν ἐσπέραν ταύτην ἀποκοιμημένην, τὴν δέψιν τῆς εἰς τὸν Θεὸν ἀπύθουνη . . . Καί προσπυχήθη: — Τίνα λοιπὸν, μέγιστε Θεέ! ἐσὲ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ πρέπει αὕτη νὰ παρακαλῇ καὶ ἐξορκίσῃ, ἐπὶ δύο ἰσταμένη γονάτων, ἐσὲ, ὅστις ψιθυρίζων ἐν τῇ πνοῇ τοῦ ἀνέμου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν θρήνων ἀγρυπνίας πικρᾶς, ἤλθες μίαν καλὴν ἐσπέραν εἰς τὸ οὐδ' τῆς μητρὸς αὐτῆς, σιγὰ λέγων: «Ἡ κόρη σου εἶναι ὠραία καὶ παρθένος, καὶ ὅλα ταῦτα πωλοῦνται!» Σὺ αὐτὸς τὴν ἐπλυνες πορευομένην εἰς τὴν συναγωγὴν, ὡς πλύνουσι τοὺς νεκρούς, τοὺς ὁποίους

πρόκειται νὰ ἐνταφιάσωσι. Σὺ αὐτὸς ἐκείνην τὴν νύκτα, ὅταν ἀφίχθη μὲ τὴν λάμπην τῶν ἀστραπῶν, ἔτρεγες ὑπὸ τὸν μαυθῦν τῆς! Φεῦ! τίς εἶδε διὰ ποίαν εἰμαρμένην ἴσως ἐγεννήθη, λαμβάνουσα ἄρτον! Δὲν εἶναι τοιοῦτον τὸ μέτωπον πλάσματος ἀναιδούς. Οὐδὲν ἀκάθαρτον ἀνεφαίνετο ὑπὸ τὴν δροσερὰν ταύτην αὐγὴν. Τάλαινα κόρη! δεκαπενταετείς αἰ αἰσθήσεις αὐτῆς ἐκοιμῶντο εἰσέτι, Μαρία ἐκαλεῖτο, καὶ οὐχὶ μικρὰ Μαρία. Φεῦ! ἡ πενία καὶ οὐχὶ ὁ ἔρωσ, οὐχὶ ὁ χρυσὸς τὴν ἐξηχραίωσαν. — Τοιαύτη, οἷα κείται, ὑπὸ τὰ αἰσχροῦ παραπετάσματα τοῦ δυσώδους τούτου χαμαιτυπείου, εἰς τὴν ἀτμὸν αὐτὴν κλίνην, δίδει εἰς τὴν μητέρα τῆς, ἐπανερχομένη εἰς τὸ οἶκημα, πᾶν ὅτι ἐκεῖ ἐκέρδισε.

Σεῖς δὲν τὴν λυπεῖσθε, σεῖς τοῦ κόσμου τούτου γυναῖκες! Σεῖς αἰ ζῶσαι εὐθύμως καὶ φρίττουσαι πολὺ κατὰ παντὸς ὄντος μὴ πλουσίου, μὴ εὐθύμου ὡς ὑμεῖς! Σεῖς δὲν τὴν λυπεῖσθε, σεῖς, μητέρες οἰκογενειῶν, σεῖς, αἵτινες ὠθεῖτε τοὺς μοχλοὺς εἰς τὰς θύρας τῶν θυγατέρων σας καὶ κρύπτετε ἓνα ἐραστήν, ὑπὸ τὴν κλίνην τοῦ συζύγου! Σεῖς ἔχετε τοὺς ἐπιχρῶστους ἔρωτάς σας, τοὺς ζῶντας καὶ παιητικούς· σεῖς τοὐλάχιστον περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖτε, — σεῖς ἑταίραι δὲν ἀποκαλεῖσθε. Σεῖς οὐδέποτε ἴδετε τὸ φάντασμα τῆς Πείνης νὰ ὑπεγαίρη ψάλλον τὰς συνδόγας τῆς κοίτης σας καὶ μὲ τὴ νεκρὸν χεῖλός του ἐπιψαῦον τὸ στόμα σας νὰ ἐξαπατῆται φίλημα ἀντὶ τμήματος ἄρτου.

ὦ αἰὼν μου! εἶναι ἄρα ἀληθὲς ὅτι τὰς πράξεις σου πᾶς χρόνος εἶδεν ὁμοίας; ὦ ποταμὲ δρομητικέ! φέρε εἰς τὸ πέλαγος λείψανα δυσειδῆ, ἅτινα ἐν σιγῇ ἐπιπλέουσι, — καὶ ἡ γηραιὰ αὕτη γῆ, ἥτις βλέπει τὴν ἀνθρωπότητα ζῶσαν καὶ θνήσκουσαν, πέριξ τοῦ ἡλίου αὐτῆς περιστρεφομένην εἰς τὴν τροχίαν τῆς πρὸς τὸν ἀθάνατον πατέρα, δὲν ἀνέργεται ταχύτερον, ὅπως προσπαθῆσῃ νὰ τὸν φθάσῃ καὶ νὰ παραπνευθῇ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτόν. Τώρα ἐγείρου, ἐγείρου μὲ τοὺς μαστοὺς γυμνοὺς, ὠραία ἐκπορνευθεῖσα. Ὁ οἶνος βέει καὶ σπινθηροβολεῖ, καὶ ἡ αὖρα τῆς ἐσπέρας κινεῖ τὰ λευκὰ σου παραπετά-

σματα εἰς τὸ χαρμόσυνον κάτοπτρόν σου. Εἶναι νύξ λαμπρὰ, — ἐγὼ αὐτὸς τὴν ἐπλήρωσα. Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ δεῖπνῳ ἠσθάνθη ὀλιγώτερον τρόμον, ἢ ὅσην ἐγὼ εἰς τὸν ἰδικόν μου αἰσθάνομαι εὐθυμίαν ἐγκάρδιον. Ἄγωμεν! ζήτω ὁ ἔρωσ, τὸν ὁποῖον ἡ μέθη συνδράζει! Τὰ φλογερά σου φιλήματα, ἃς ἀποφέρωσι τὸν ἰσπανικὸν οἶνον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ σκοτασμοῦ καὶ τὰ παραχρῶδη δεῖπνα, ἃς μᾶς φέρωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας του, πρὸς τὸν ἄγγελον τῆς ἡδονῆς! Ἄγωμεν! ψάλλομεν τὸν βᾶκχον, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἀφροσύνην! Ἄς χαιρετήσωμεν ἐν μέθῃ τὸν καιρὸν, ὅστις παρέρχεται, τὸν θάνατον, τὴν ζωὴν. Ἄς λησμονήσωμεν τὰ πάντα καὶ ἃς πίνωμεν πάντοτε· ζήτω ἡ ἐλευθερία! ἃς ψάλλωμεν τὸν χρυσὸν καὶ τὴν νύκτα, τὴν ἀμπελον καὶ τὸ κάλλος!

[Ἐπιταί τὸ τέλος]

ΕΠΙΘΕΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗΝ,

(ἀπόσπασμα)

Χαῖρε, συμπαθὲς Σελήνη
 κ' οἱ χρυσοὶ σου οὐρανοί!
 ἡ καρδία μου ἔθρηνη
 σ' εἶδον, πλέον δὲν πονεῖ.

Ὅτε νύξ τὴν γῆν ἐπέβη,
 δυσμορφία διοικεῖ
 ἡ Σελήνη ἐποπτεῖ
 θάρρος! δύστηνοι θνητοί.

Τίς σ' ἐκρέμασ' εἰς τὰ ὕψη,
 ὀρόσον ἐκ τῶν οὐρανῶν
 τὴν πικρίαν ν' ἀνταμείψῃ
 τῶν ἀμείρων μας δεινῶν;

Χαῖρε, νύμφη τῶν ὀρτῶν,
 τῶν αἰθέρων χρυσαλλίς!
 Σ' ἀτεινίζω κλαίων, κλαίων
 καὶ βλαστάνει ἡ ἐλπίς.